

Πνευματικά Δικαιώματα

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ (Ε.Ο.Δ.)

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ (Π.Ο.Ε.ΣΥ.)

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Οδηγός για δημοσιογράφους

Σε μια εποχή όπου αναζητείται η μορφή και ο ρόλος των πνευματικών δικαιωμάτων στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο πεδίο, ο δημοσιογραφικός κόσμος στην Ελλάδα αναρωτιέται ποιο είναι το μερίδιο που του αναλογεί.

Κυρίως, όμως, αγνοεί, και τα δικαιώματα παραγωγής, αλλά και τα δικαιώματα χρήσης που έχει στο υλικό που παράγει.

Εξ αιτίας αυτής της άγνοιας, πολλές φορές, παραχωρεί ακόμα και τα πρωταρχικά του δικαιώματα στον εργοδότη. Συνήθως, είναι εκτός διανομής των πόρων που και η δική του δημιουργία προσφέρει.

- Τι είναι πνευματικό δικαίωμα, και ποια η σημασία του στο ηθικό και οικονομικό επίπεδο;
- Ποιες διαφορές διέπουν τις εργασιακές σχέσεις ανάμεσα στις διάφορες μορφές παραγωγής του δημοσιογραφικού έργου;
- Πως μπορεί ο δημοσιογράφος να προστατεύσει την δουλειά του;
- Ποιες αλλαγές, τεχνολογικές, νομικές και άλλες διέπουν τα δικαιώματα αυτά;
- Οι αλλαγές αφορούν εξ ίσου τους Έλληνες με τους Ευρωπαίους δημοσιογράφους;
- Υπάρχουν και ποιες κατευθυντήριες γραμμές γύρω από αυτά τα θέματα;

Η Π.Ο.Ε.ΣΥ.:

- επιδιώκοντας να συμβάλει τόσο στη γνώση όσο και στην περιφρούρηση των δικαιωμάτων του δημοσιογράφου,
- στοχεύοντας να περιφρουρήσει το δημοσιογραφικό έργο, στην κατεύθυνση της κατοχύρωσης της ελευθερίας της πληροφόρησης και έκφρασης,
- εκδίδει το παρόν εγχειρίδιο, ως χρηστικό οδηγό για τον Έλληνα δημοσιογράφο αλλά και όσους ασκούν δημοσιογραφικό έργο, ευελπιστώντας ότι έτσι βοηθά να θωρακιστεί η ελευθεροτυπία, να μειωθούν τα φαινόμενα εκμετάλλευσης, αλλά και να εξαλειφθεί η καταστρατήγηση των συμβατικών υποχρεώσεων μεταξύ δημοσιογράφου - εργοδότη.

Το παρόν εγχειρίδιο αποτελεί μετάφραση του αντίστοιχου οδηγού του expert group AREG (ομάδα ειδικών για τα πνευματικά δικαιώματα) της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων, όπου μετέχει κι εκπρόσωπος της Π.Ο.Ε.ΣΥ., ενώ με σαφήνεια διατυπώνονται, και οι ισχύουσες Διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας.

Έτσι, η Π.Ο.Ε.ΣΥ. συμβάλει στην ενημέρωση του δημοσιογραφικού κόσμου για τα ισχύοντα, στην περιφρούρηση της δημοσιογραφικής ανεξαρτησίας, της ελευθερίας της έκφρασης, της δεοντολογίας και της ποιότητας.

Περιεχόμενα

- 1.** Εισαγωγή
- 2.** Βασικά στοιχεία των πνευματικών δικαιωμάτων
 - 2.1** Η σημασία των ηθικών δικαιωμάτων
 - 2.2** Οικονομικά δικαιώματα
- 3.** Διαφορές μεταξύ freelancers και εξαρτημένων δημοσιογράφων
- 4.** Η νομοθεσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση
 - 4.1.** Οι Ευρωπαϊκές οδηγίες
 - 4.2.** Περαιτέρω Ευρωπαϊκές αναπτύξεις
- 5.** Πνευματικά δικαιώματα στην κοινωνία της πληροφορίας
- 6.** Κατευθυντήριες γραμμές για τη σύναψη συμβολαίων
 - 6.1** Συλλογικές συμφωνίες
 - 6.2** Ατομικές συμφωνίες με συλλογική προστασία
- 7.** Η τρέχουσα κατάσταση σε σχέση με τα συμβόλαια
- 8.** Εταιρίες συλλογικής διαχείρισης
- 9.** Παραβίαση
- 10.** Διεθνής συνεργασία
- 11.** Μελλοντική προσέγγιση
- 12.** Κατάλογος συντμήσεων

ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. Εισαγωγή

Ποτέ δεν ήταν τόσο φανερή όσο σήμερα η σημασία που έχουν τα πνευματικά δικαιώματα για τους δημοσιογράφους. Τα τελευταία χρόνια, οι εξελίξεις στο τεχνολογικό και νομικό πεδίο έκαναν πολλούς δημοσιογράφους να αναθεωρήσουν τη στάση τους απέναντι στα πνευματικά δικαιώματα, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, και να αρθρώσουν σαφέστερα τις απαιτήσεις τους όσον αφορά τα πνευματικά δικαιώματα.

Όσον αφορά το περιεχόμενο, το να είναι οι δημοσιογράφοι ενήμεροι για τα δικαιώματά τους και τον τρόπο κατοχύρωσής τους έχει ιδιαίτερη σημασία και για την ποιότητα και για την αξιοπιστία των μέσων ενημέρωσης, των εφημερίδων και των περιοδικών. Η ανάπτυξη νέων ψηφιακών μέσων και οι τυχόν μεταβολές στα πνευματικά δικαιώματα που προκύπτουν ή καθίστανται αναγκαίες δεν επηρεάζουν μόνον τις υλικές πτυχές της δημοσιογραφίας αλλά θίγουν και ζητήματα δημοσιογραφικής ανεξαρτησίας, ελευθερίας της έκφρασης, δεοντολογίας και ποιότητας. Στον ψηφιακό μας κόσμο, οι διασυνοριακοί κανόνες που σχετίζονται με τα πνευματικά δικαιώματα αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σπουδαιότητα για τους δημοσιογράφους, όπως και για τους υπόλοιπους δημιουργούς. Η ΕΟΔ εκδίδει το παρόν εγχειρίδιο για να φωτίσει τις διάφορες πτυχές και να δώσει τη δυνατότητα καλύτερης κατανόησής τους από τους δημοσιογράφους.

Το παρόν εγχειρίδιο προσπαθεί να δώσει απαντήσεις και λύσεις, τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο, σε πολλές από τις ερωτήσεις και προβλήματα που σχετίζονται με τα πνευματικά δικαιώματα των δημοσιογράφων, άσχετα με το αν αυτοί εργάζονται στον τύπο, στο ραδιόφωνο, στην τηλεόραση ή στο φωτογραφικό ρεπορτάζ. Η διεθνής διάσταση του παρόντος αντικατοπτρίζεται στα στοιχεία που παρέχονται σχετικά με την κατάσταση των πνευματικών δικαιωμάτων στις επιμέρους χώρες.

2. Βασικά στοιχεία των πνευματικών δικαιωμάτων

2.1 Διεθνείς συνθήκες

Η προστασία έργων προκειμένου να αποτραπεί η αντιγραφή τους είναι μια πρακτική που ανατρέχει αιώνες πριν. Ξεκίνησε με τη σήμανση εργαλείων. Στη συνέχεια διαμορφώθηκαν εθνικές νομοθεσίες για να παρέχεται κατάλληλη προστασία σε δημιουργούς προερχόμενους από το χώρο της λογοτεχνίας, της επιστήμης και της καλλιτεχνίας. Έχουν συναφθεί διεθνείς συνθήκες, οι οποίες περιλαμβάνουν τις γενικές αρχές των πνευματικών δικαιωμάτων. Έχουν εκδοθεί οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την εναρμόνιση των πνευματικών δικαιωμάτων σε ολόκληρη την Ένωση. Σήμερα, εφαρμόζονται με αύξοντα ρυθμό τεχνικοί μηχανισμοί προστασίας (όπως π.χ. ψηφιακοί κώδικες) για να παρεμποδίζεται η ανατύπωση ή η ηλεκτρονική αναπαραγωγή. Καταβάλλεται προσπάθεια ακόμη και για την ολική αντικατάσταση της νομικής προστασίας που προσφέρουν τα πνευματικά δικαιώματα από μεθόδους τεχνικής προστασίας.

Για τους ευρωπαίους δημιουργούς, οι σπουδαιότερες από αυτές τις διεθνείς συνθήκες είναι:

- η **Σύμβαση της Βέρνης** για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων,
- η **Σύμβαση της Ρώμης** για την προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών
- η **WIPO Copyright Treaty (WCT)**, *1[1]
- η **WIPO Performances and Phonograms Treaty (WPPT)**
- η **συμφωνία σχετικά με τις εμπορικές πτυχές της πνευματικής ιδιοκτησίας (TRIPS)**

Οι διεθνείς συνθήκες καθιερώνουν τις βασικές αρχές των πνευματικών δικαιωμάτων διεθνούς εφαρμογής, ενώ επαφίεται στις επιμέρους χώρες που έχουν υπογράψει τις διάφορες συνθήκες να τις αναπτύξουν στο εθνικό τους δίκαιο. Ως αποτέλεσμα, οι εθνικές νομοθεσίες διαφέρουν από χώρα σε χώρα.

Το αποτέλεσμα των οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι διαφορετικό. Στην περίπτωση των οδηγιών, απαιτείται από τα κράτη μέλη να μεταφέρουν το περιεχόμενό τους στην εθνική νομοθεσία. Το τυπικό ευρωπαϊκό πλαίσιο για τα πνευματικά δικαιώματα καθίσταται σαφέστερο όσο αυξάνει το λεπτομερειακό επίπεδο των οδηγιών.

Ωστόσο, η βασική κατεύθυνση που θα πρέπει να πάρουν τα πνευματικά δικαιώματα στην Ευρώπη συνεχίζει να αποτελεί θέμα συζήτησης. Η επιλογή έγκειται μεταξύ του συστήματος copyright του αγγλόφωνου κόσμου, κυρίως, και της ευρωπαϊκής προσέγγισης για την προστασία του δημιουργού.

Τα δύο συστήματα διαφέρουν ιδίως όσον αφορά το ζήτημα του σε ποιον ανήκουν τα πρωτογενή δικαιώματα δημιουργίας. Παραδειγματος χάρη, το αγγλικό σύστημα του copyright αποδέχεται τη διάθεση των δικαιωμάτων στον εργοδότη. Επιτρέπει έτσι σε νομικές οντότητες να αναγνωρίζονται ως δημιουργοί. Αντίθετα, τα ευρωπαϊκά συστήματα για τα πνευματικά δικαιώματα δέχονται ως αρχικό ιδιοκτήτη μόνο τον δημιουργό. Αυτός απλώς εκχωρεί δικαιώματα χρήσεως, ποτέ όμως δεν χάνει την ιδιότητά του ως ο δημιουργός.

Αυτή είναι μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τις ενώσεις των ευρωπαίων δημοσιογράφων και την ΕΟΔ. Πρέπει να πολεμήσουν να προστατεύσουν τους δημιουργούς (συντάκτες) εκμεταλλευόμενες τις ευρωπαϊκές αρχές αν δεν θέλουν να χάσουν την υλική τους βάση και την ανεξαρτησία που κατοχυρώνεται από κανόνες που συνδέονται με τα ηθικά δικαιώματα των δημιουργών. Η είσοδος των νέων ανατολικοευρωπαϊκών κρατών μελών θα δυναμώσει τη θέση των δημοσιογράφων αφού τα νομικά καθεστάτα των χωρών αυτών στο θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων στηρίζονται στο ευρωπαϊκό δίκαιο.

^{1[1]}WIPO/OMPI = World Intellectual Property Organization

2.2 Εθνική νομοθεσία

Επιπρόσθετα προς τις διεθνείς συνθήκες και τις ευρωπαϊκές οδηγίες, οι εθνικές νομοθεσίες περιλαμβάνουν τους καθοριστικούς κανόνες σε θέματα πνευματικών δικαιωμάτων. Ατομικές περιπτώσεις δεν μπορούν να

λυθούν από πλευράς πνευματικών δικαιωμάτων χωρίς προσφυγή στις επιμέρους **νομοθεσίες των κρατών μελών**. Η αδρομερής περιγραφή των πνευματικών δικαιωμάτων δεν μπορεί να αντικαταστήσει τις νομοθεσίες αυτές δεδομένου ότι έχει σχεδιαστεί απλώς για την απεικόνιση της σχετικής με τους δημοσιογράφους σπουδαιότητας των πνευματικών δικαιωμάτων. Πέραν των νομοθεσιών, και οι **συλλογικές συμβάσεις** παίζουν σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή των πνευματικών δικαιωμάτων των δημοσιογράφων. Οι συμβάσεις αυτές περιέχουν διατάξεις που αφορούν την εκχώρηση οικονομικών δικαιωμάτων σε εκδοτικούς οίκους ή σε ραδιοτηλεοπτικές εταιρίες, ενώ άλλες δίνουν έμφαση στην ανάγκη σεβασμού ηθικών δικαιωμάτων.

2.3 Απαιτήσεις προστασίας

Τα πνευματικά δικαιώματα σε ένα έργο ισχύουν από τη στιγμή που το έργο έχει ολοκληρωθεί. Ούτε η σύμβαση της Βέρνης, ούτε οι ευρωπαϊκές οδηγίες επιτρέπουν την ύπαρξη οποιωνδήποτε τυπικών απαιτήσεων για την εφαρμογή των πνευματικών δικαιωμάτων. Το άρθρο 6 της οδηγίας για τη διάρκεια προστασίας και το άρθρο 3 της οδηγίας για τις βάσεις δεδομένων, παραδείγματος χάρη, ορίζουν ότι τα έργα πρέπει απλώς να είναι αποτέλεσμα ίδιας πνευματικής δημιουργίας για να προστατεύονται. Κανένα άλλο κριτήριο δεν μπορεί να εφαρμοστεί προκειμένου να αποφασιστεί η προστασία ενός έργου. Η ευρέως διαδεδομένη σημείωση © για το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας (copyright) ακολουθούμενη από το όνομα του προσώπου που κατέχει τα πνευματικά δικαιώματα και το έτος κατά το οποίο πρωτοδημοσιεύτηκε το έργο δεν αποτελεί, συνεπώς, προϋπόθεση για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων. Ορισμένες εκτός Ευρώπης χώρες, που δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη στη σύμβαση της Βέρνης, προβλέπουν ορισμένες τυπικές απαιτήσεις. Εάν οι χώρες αυτές είναι συμβαλλόμενα μέρη στη **Universal Copyright Convention**, τότε η ανωτέρω αναφερόμενη σημείωση για το copyright παρέχει μια ορισμένη προστασία.

Ένα έργο, για να τυγχάνει προστασίας από πλευράς πνευματικών δικαιωμάτων, πρέπει να είναι 'πρωτότυπο'. Το αν το έργο έχει λογοτεχνική ή καλλιτεχνική αξία δεν έχει καμία σημασία. Αρκεί να είναι πρωτότυπο. Ωστόσο, πρέπει να εκφράζεται με μια συγκεκριμένη, αντιληπτή μορφή, με εικόνες, λέξεις, μουσική ή υλικό. Κατά συνέπεια, ιδέες αφ' εαυτού δεν προστατεύονται, αρχίζουν όμως να προστατεύονται αμέσως μόλις τύχουν επεξεργασίας και τους δοθεί μια συγκεκριμένη μορφή.

Για παράδειγμα: Ένας δημοσιογράφος έχει μια ιδέα για μια ιστορία και πηγαίνει σε μίαν εφημερίδα με αυτή. Η εφημερίδα κρίνει ότι δεν έχει συμφέρον να συνεργαστεί με τον δημοσιογράφο, της αρέσει όμως η ιδέα. Αναθέτει λοιπόν σε κάποιον άλλο να αναπτύξει αυτή την ιδέα. Στην περίπτωση αυτή, το πρόσωπο που είχε την ιδέα δεν μπορεί να κάνει τίποτα γι' αυτό.

Προς χάρη της ελεύθερης ροής των πληροφοριών, δεν απαιτείται τα μέσα ενημέρωσης να παρέχουν ή να λαμβάνουν άδεια για τη μετάδοση ειδήσεων, γεγονότων και πληροφοριών. Ωστόσο, για λόγους αυθεντικότητας, το να αναφέρεται η πηγή δεν παύει να αποτελεί μια σωστή δημοσιογραφική πρακτική. Από την άλλη μεριά, ο τρόπος με τον οποίο διαχέονται ή ταξινομούνται τα γεγονότα και τα στοιχεία γενικά

προστατεύεται. Αυτό ισχύει τόσο για το έργο στην αναλλοίωτη μορφή του όσο και για τις βάσεις δεδομένων που περιέχουν μόνον δεδομένα βασιζόμενα σε γεγονότα, αλλά που απαιτούν σοβαρή και συστηματική προσπάθεια για τη δόμησή τους. Κατά συνέπεια, άρθρο που βασίζεται σε στοιχεία που έχουν ως βάση γεγονότα, δεν μπορεί πάντοτε να αναπαραχθεί στην ολότητά του.

Για παράδειγμα: Ένας δημοσιογράφος που χρησιμοποιεί στοιχεία βασιζόμενα σε γεγονότα που ελήφθησαν από ένα άλλο ρεπορτάζ αλλά που τα βάζει μέσα στη δική του ιστορία δεν παραβιάζει πνευματικά δικαιώματα. Ωστόσο, αν πάρει απλώς όλο το ρεπορτάζ λέξη προς λέξη, τότε θίγει πνευματικά δικαιώματα και το γεγονός συνιστά κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας.

Αυτό που προστατεύεται δεν είναι οι πληροφορίες που περιέχονται στο άρθρο αλλά η μορφή του ίδιου του ρεπορτάζ. Όταν αναφέρεται ένα πραγματικό συμβάν, η αναπαραγωγή έργων που μπορούν να ιδωθούν ή να ακουστούν κατά τη διάρκεια του συμβάντος επιτρέπεται, αν αυτό δικαιολογείται από την ανάγκη παρουσίασης των σχετικών πληροφοριών.

2.4 Διάρκεια προστασίας

Τα πνευματικά δικαιώματα δεν ισχύουν επ' αόριστον. Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα πνευματικά δικαιώματα παύουν να ισχύουν 70 χρόνια μετά το θάνατο του δημιουργού. Ορισμένα κράτη μέλη παρέχουν μια περίοδο προστασίας ακόμη και σε φωτογραφίες που δεν είναι έργα. Στη Γερμανία, π.χ., η προστασία αυτή διαρκεί 50 χρόνια από τη στιγμή που ελήφθη ή εμφανίστηκε η φωτογραφία. Τα άρθρα 1 έως 6 της οδηγίας για τη διάρκεια προστασίας της ΕΕ (93/98/ΕΟΚ) περιγράφουν λεπτομερώς τη διάρκεια προστασίας, π.χ. σε σχέση με τους συνδημιουργούς ή για κινηματογραφικά έργα.

2.5 Αξία των δικαιωμάτων

Τα πνευματικά δικαιώματα παρέχουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να χρησιμοποιούν τα έργα τους σε υλική μορφή, δηλ. να αναπαράγουν και να τα διαχέουν ως άρθρα ή φωτογραφίες σε ένα περιοδικό. Μπορούν επίσης να τα δημοσιεύουν σε μη υλική μορφή, δηλ. με ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή σε on line υπηρεσία για ατομική και εικονική χρήση. Τα έργα μπορούν να υποβάλλονται σε επανεπεξεργασία, δηλ. να μεταφράζονται ή εν γένει να αναθεωρούνται με κάποιο άλλο τρόπο. Τα δικαιώματα αυτά, επιτρέπουν στους δημοσιογράφους να λαμβάνουν χρηματική αμοιβή για να επιτρέπουν μια συγκεκριμένη χρήση του έργου. Για το λόγο αυτό, αναφέρονται και ως 'οικονομικά δικαιώματα' (δικαιώματα χρήσεως). Τα δικαιώματα χρήσεως ενός έργου μπορούν να επεκτείνονται ή να μεταβιβάζονται από τον δημιουργό, εν όλω ή εν μέρει, σε κάποιο άλλο πρόσωπο. Η μεταβίβαση των οικονομικών δικαιωμάτων ή η επέκτασή των δικαιωμάτων χρήσεως επιτρέπεται σε πολύ μεγάλο βαθμό. Μια καλή ιδέα συνεπώς για το δημιουργό είναι η περιορισμένη μόνο επέκταση δικαιωμάτων χρήσεως για ένα έργο σε τρίτους ή η επέκτασή τους σε ειδική μορφή ή για μian ορισμένη χρονική περίοδο, αφού ο δημιουργός μπορεί να παρεμβαίνει στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται το έργο του μόνον αν δεν έχει επεκτείνει ή μεταβιβάσει κάποια από τα σχετικά δικαιώματα.

Για τους δημοσιογράφους, είναι εξαιρετικά σημαντικό να μπορούν να αποφασίζουν για το πώς θα χρησιμοποιηθούν τα έργα τους – και από ποιόν. Τα πνευματικά δικαιώματα επιτρέπουν στον δημιουργό να ενεργεί ενάντια σε οποιαδήποτε αλλοίωση ή ακρωτηριασμό μέρους ενός έργου και κατά της άρνησης της πατρότητάς του. Οι δυνατότητες αυτές είναι γνωστές ως “ηθικά δικαιώματα”. Τα ηθικά δικαιώματα συνδέονται απαρέγκλιτα με τον δημιουργό και δεν μπορούν να μεταβιβάζονται ή να αίρονται.

Ωστόσο, συντακτικές αλλαγές που δεν στρεβλώνουν την έννοια, αλλοιώνουν τα γεγονότα ή αλλάζουν τη δημοσιογραφική πρόθεση ή το περιεχόμενο, επιτρέπονται.

2.6 Η σημασία των ηθικών δικαιωμάτων για τον δημοσιογράφο

Μεταξύ του δημοσιογράφου και του έργου του, της δημιουργίας του, του πνευματικού του παιδιού, υπάρχει ένας προσωπικός δεσμός. Το έργο αυτό είναι αποτέλεσμα μιας δημιουργικής διεργασίας που περιλαμβάνει έρευνα, συγκέντρωση πληροφοριών, επιλογή και ανάλυσή τους, και παρουσίαση. Ο σεβασμός στον προσωπικό αυτό δεσμό εκφράζεται μέσα από τα ηθικά δικαιώματα του δημοσιογράφου σε σχέση με το έργο του: ο δημιουργός έχει το δικαίωμα να αξιώνει την πατρότητα του έργου και να αντιτίθεται σε οποιαδήποτε στρέβλωση, ακρωτηριασμό ή αλλοίωση εν γένει του έργου αυτού, ή σε οποιαδήποτε προσβολή του, που μπορεί να επηρεάσει δυσμενώς την τιμή του ή την καλή του φήμη (άρθρο 6 της Σύμβασης της Βέρνης).

Έχει ζωτική σημασία οι δημοσιογράφοι να διατηρούν την κυριότητα της πνευματικής τους ιδιοκτησίας και να ελέγχουν το τι συμβαίνει με το έργο τους. Παρ’ όλα αυτά, οι δημοσιογράφοι έχουν μια ευθύνη απέναντι στην κοινωνία: η ποιότητα και η αυθεντικότητα ενός δημοσιεύματος ή μιας εκπομπής αποτελούν προϋπόθεση για την άσκηση σοβαρής δημοσιογραφίας. Το κοινό αναμένει από κάθε δημοσιογράφο να σέβεται αυτές τις αρχές. Η στρέβλωση ή η διαστροφή γεγονότων που έχουν μια συγκεκριμένη σειρά μπορεί να δώσει μια ιστορία με διαφορετική τροπή ή αποτέλεσμα, οδηγώντας σε παραπληροφόρηση αντί σε πληροφόρηση.

Η ύπαρξη ισχυρών ηθικών δικαιωμάτων κατοχυρώνει την αυθεντικότητα, την ποιότητα και την ακεραιότητα του έργου. Υπάρχει ένας αδιαίρετος δεσμός μεταξύ ηθικών δικαιωμάτων και δεοντολογίας και ανεξαρτησίας της δημοσιογραφίας. Στα πλαίσια ενός εμπορικού περιβάλλοντος όπως οι εκδοτικές επιχειρήσεις καθημερινού τύπου, η έκδοση περιοδικών και η ιδιωτική ραδιοτηλεόραση, ή ακόμη και ο λιγότερο εμπορικός κόσμος της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, τα ηθικά δικαιώματα προωθούν την ύπαρξη υψηλών δεοντολογικών προτύπων.

2.7 Η σπουδαιότητα των δικαιωμάτων χρήσεως των δημοσιογράφων

Το γεγονός ότι για τη χρήση μιας εργασίας του χρειάζεται η συναίνεση του δημοσιογράφου, του παρέχει τη δυνατότητα να μπορεί να θέτει όρους σε τρίτους, όπως ο πελάτης. Οι όροι αυτοί μπορεί να έχουν σχέση με:

- την καταβολή χρηματικής αποζημίωσης για τη χρήση αυτή
- τον τύπο και τη μέθοδο χρήσεως
π.χ. αναπαραγωγή σε καθημερινή εφημερίδα, σε ραδιοφωνική εκπομπή, ως άρθρο σε on-line υπηρεσία, ως βιβλίο, κλπ,
- το εύρος χρήσεως
π.χ. μόνο σε αρχική εκτυπωτική εργασία, έκδοση ή εκπομπή

- το πεδίο διανομής ή δημοσίευσης,
π.χ. τοπικό, περιφερειακό, εθνικό, διεθνές
- τη διάρκεια χρήσεως
π.χ. άπαξ ή για μια αυστηρά καθορισμένη περίοδο.

Αυτοί καθώς και άλλοι σχετικοί όροι, όπως θέματα αντικειμενικής ευθύνης, θα πρέπει να ορίζονται όταν συνάπτεται η σύμβαση σχετικά με τη χρήση του έργου. Σε ορισμένες χώρες απαιτούνται γραπτές συμβάσεις, ενώ σε άλλες οι συνδικαλιστικές ενώσεις ή επαγγελματικά σωματεία έχουν διαπραγματευθεί συλλογικές συμφωνίες που είναι δεσμευτικές για οποιονδήποτε καλύπτεται από τις συμφωνίες αυτές. Οι ενώσεις μπορεί να διαθέτουν επίσης πρότυπα συμβόλαια και ενδεικτικούς επιχειρηματικούς όρους και συνθήκες. Σε ορισμένες χώρες, υπάρχουν επίσης μίνιμουμ ή συνιστώμενες αμοιβές που οι freelance δημοσιογράφοι μπορούν να συμφωνούν με τους πελάτες τους.

2.8 Πρωτογενή και δευτερογενή δικαιώματα

Στις περισσότερες από τις ομάδες πνευματικών δικαιωμάτων γίνεται διάκριση μεταξύ πρωτογενών και δευτερογενών δικαιωμάτων. Τα πρωτογενή δικαιώματα έχουν σχέση με την αρχική δημοσίευση. Τα δευτερογενή δικαιώματα σχετίζονται με την μεταγενέστερη ή παράγωγο χρήση του έργου, όπως η παραγωγή φωτοτυπιών ή η εισαγωγή του σε μια βάση δεδομένων ή σε ένα CD-ROM. Η διάκριση μεταξύ πρωτογενών και δευτερογενών δικαιωμάτων δεν είναι σαφής, έτσι οι όροι αυτοί θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή.

2.9 Εταιρίες συλλογικής διαχείρισης

Αν και ο δημοσιογράφος θα πρέπει να κρατά κατά το δυνατόν υπό τον έλεγχό του το έργο, σε ορισμένες περιπτώσεις είναι ουσιαστικώς αδύνατο να συνάψει συμφωνία για την καταβολή αποζημίωσης για μαζική χρήση σε ατομική βάση. Για παράδειγμα, ο δημοσιογράφος δεν μπορεί να συνάψει συμβόλαιο χρήσεως με τον καθένα που επιθυμεί να βγάλει φωτοαντίγραφο του έργου του. Λόγω τούτου, οι δημιουργοί και οι εκδότες /ραδιοτηλεοπτικές εταιρίες έχουν ιδρύσει εταιρίες συλλογικής διαχείρισης για την είσπραξη των οφειλόμενων αποζημιώσεων για τέτοιες χρήσεις και τη διανομή τους στους δικαιούχους. Στις περισσότερες χώρες, η δραστηριότητα των εταιριών συλλογικής διαχείρισης διέπεται από ειδική νομοθεσία, η οποία ορίζει επίσης τα είδη χρήσεως για τα οποία οι εταιρίες συλλογικής διαχείρισης μπορούν να εισπράττουν δικαιώματα. Τέλος, οι εταιρίες αυτές παρακολουθούνται από δημόσιες αρχές για να διασφαλίζεται ότι η αποζημίωση είναι η πρόβλεπτη και τα έσοδα διανέμονται σωστά.

3. Διαφορές μεταξύ freelance και εξαρτημένων δημοσιογράφων

Οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες βασίζουν τη νομοθεσία τους για τα πνευματικά δικαιώματα στην αντίληψη της ηπειρωτικής Ευρώπης περί πνευματικών δικαιωμάτων. Μόνο το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία και η Ολλανδία έχουν υιοθετήσει το αγγλοαμερικανικό σύστημα για τα πνευματικά δικαιώματα (copyright).

Η κύρια οικονομική διαφορά μεταξύ των δύο νομικών παραδόσεων συνίσταται στο θέμα του ποιος κατέχει τα αρχικά δικαιώματα χρήσεως κατά τη στιγμή δημιουργίας του έργου. Το αποτέλεσμα του αγγλοαμερικανικού συστήματος είναι ότι τα δικαιώματα χρήσεως (οικονομικά δικαιώματα) των εξαρτημένων δημοσιογράφων στα έργα τους μεταβιβάζονται εξ ολοκλήρου στον εργοδότη όταν δημιουργείται το έργο. Ουδεμία πράξη μεταβίβασης απαιτείται. Στην Ολλανδία, οι εξαρτώμενοι δημοσιογράφοι έχουν πετύχει την ενσωμάτωση εξαιρέσεων σε συλλογικές συμβάσεις που τους επιτρέπουν να έχουν κάποιο έλεγχο στην επαναχρησιμοποίηση και να εισπράττουν αποζημίωση.

Η κατάσταση διαφέρει στη νομοθεσία της υπόλοιπης Ευρώπης, η οποία προβλέπει ότι ο εργοδότης πρέπει να αγοράζει τα δικαιώματα χρήσεως από τον δημιουργό μέσω ατομικής ή συλλογικής συμφωνίας. Ο δημιουργός κρατάει τυχόν δικαιώματα χρήσεως που δεν επεκτείνονται στον εργοδότη, π.χ. το δικαίωμα της επαναχρησιμοποίησης σε on-line υπηρεσία. Το ίδιο ισχύει στην Ευρώπη και για τα πνευματικά δικαιώματα, αν και στην περίπτωση αυτή είναι σύνηθες ο δημιουργός να εισπράττει περαιτέρω αποζημίωση αν εκχωρήσει περισσότερα δικαιώματα από αυτά που μπορεί να ζητήσει ο εργοδότης βάσει των όρων της σύμβασης εργασίας.

Οι freelance δημοσιογράφοι μεταβιβάζουν τα δικαιώματα χρήσεως με τη μορφή ατομικών συμφωνιών. Σπάνια γίνεται χρήση συλλογικών συμβάσεων – συνήθως σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εφόσον κάποιο δικαίωμα χρήσεως δεν αναφέρεται ρητά στη σύμβαση τότε, βάσει του ευρωπαϊκού καθεστώτος για τα πνευματικά δικαιώματα, θεωρείται ως μη μεταβιβάσιμη. Το αγγλοαμερικανικό νομικό σύστημα επιτρέπει επίσης τη λύση αυτή για τους freelance δημοσιογράφους. Στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία, οι freelance δημοσιογράφοι έχουν δικαιώματα χρήσεως μόνον εφόσον έχουν συνάψει σχετική συμφωνία με γραπτό συμβόλαιο. Μόνον freelancers που έχουν δημιουργήσει το έργο τους χωρίς να έχουν 'προσληφθεί' γι' αυτό έχουν ορισμένα δικαιώματα. Ο καθοριστικός παράγοντας βάσει του αγγλικού δικαίου, π.χ., είναι πάντοτε το ατομικό συμβόλαιο.

Σε περιπτώσεις αμφιβολιών, στα πλαίσια του ευρωπαϊκού καθεστώτος πρέπει να εφαρμόζονται οι νομικές ρυθμίσεις, ενώ στο αγγλοαμερικανικό σύστημα προεξάρχουσα θέση έχει το συναφθέν συμβόλαιο. Η διαφορά αυτή μεταξύ των δύο νομικών συστημάτων δεν είναι και ασήμαντη διαφορά αφού η διαπραγματευτική ισχύς των freelance δημοσιογράφων κατά τη διαπραγμάτευση με εκδότες και άλλους χρήστες έργων τους είναι γενικά πολύ περιορισμένη. Για τον freelance δημοσιογράφο στην ηπειρωτική Ευρώπη, η εκχώρηση ενός δικαιώματος χρήσεως δεν χρειάζεται να προσδιορίζεται νομικά αφού ισχύουν οι νομικές ρυθμίσεις. Ο άγγλος freelance, από την άλλη μεριά, πρέπει να συνάπτει επακριβείς συμφωνίες αν δεν θέλει να χάσει όλα του τα δικαιώματα χωρίς να πληρωθεί γι' αυτά. Τα πνευματικά δικαιώματα για τους freelance δημοσιογράφους αποτελούν τη θεμελιώδη βάση βιοπορισμού τους, έτσι η ΕΟΔ πιστεύει ότι είναι σημαντικό να καθιερωθούν ισοδύναμοι όροι εκκίνησης στο θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων για όλους τους freelancers στην Ευρώπη.

Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, ωστόσο, οι εργοδότες απαιτούν από τους freelance δημοσιογράφους να υπογράφουν συμβόλαια ή να δέχονται όρους και συνθήκες βάσει των οποίων πρέπει να εκχωρούν το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος των δικαιωμάτων χρήσεως των άρθρων τους στον εργοδότη, χωρίς να λαμβάνουν ξεχωριστή αμοιβή γι' αυτό. Το γεγονός αυτό έχει πάρει έκταση λόγω των κοινοπραξιών και συγχωνεύσεων στον κόσμο των μέσων ενημέρωσης, της σε μεγάλη κλίμακα χρήσης ηλεκτρονικών τρόπων ενημέρωσης από τους εκδοτικούς οίκους, όπως η διοχέτευση άρθρων γραμμένων από freelancers στο Internet ή σε on line αρχεία με πληρωμή ανά πρόσβαση και, φυσικά, της ασθενούς διαπραγματευτικής ισχύος των μεμονωμένων freelance δημοσιογράφων.

Τα δύο νομικά συστήματα διαφέρουν επίσης και στο θέμα των ηθικών δικαιωμάτων. Βάσει του αγγλικού δικαίου, τα ηθικά δικαιώματα δεν αποτελούν μέρος των πνευματικών δικαιωμάτων αλλά είναι απόρροια συμβατικών υποχρεώσεων. Έτσι, σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο, τα ηθικά δικαιώματα μπορούν να θεωρηθούν ως παραβιαζόμενα μόνον εφόσον υφίσταται σχετική συμβατική υποχρέωση. Από την άλλη μεριά, βάσει του ευρωπαϊκού δικαίου, στοιχειοθετείται παραβίαση ηθικών δικαιωμάτων εφόσον δεν τηρούνται οι σχετικές νομικές ρυθμίσεις. Δεν επιτρέπονται, εν γένει, συμβατικές ρυθμίσεις σχετικά με τα ηθικά δικαιώματα.

Η ΕΟΔ πιστεύει ότι στην αγγλοαμερικανική αντίληψη περί πνευματικών δικαιωμάτων δεν λαμβάνονται υπόψη οι προκλήσεις της κοινωνίας της πληροφορίας, στην οποία έχουν ιδιαίτερη σπουδαιότητα η αυθεντικότητα και τα υψηλά δεοντολογικά πρότυπα. Η θέση των ηθικών δικαιωμάτων είναι ιδιαίτερα εξασθενημένη στα πλαίσια του εν λόγω συστήματος και δεν μπορεί έτσι να προστατευτεί επαρκώς η οικονομική βάση των δημιουργών επειδή οι freelance δημιουργοί εξαρτώνται από συμφωνίες βάσει συμβάσεων. Οι συμφωνίες αυτές δεν εφαρμόζονται εν γένει αυστηρά και έτσι δεν προσφέρουν την κατάλληλη ικανή οικονομική βάση για βιοπορισμό. Συνεπώς, δεν πρέπει να επιτραπεί να γίνει δεκτή στην Ευρώπη η αγγλοαμερικανική αντίληψη περί πνευματικών δικαιωμάτων.

Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, συνδικαλιστικές ενώσεις και επαγγελματικά σωματεία έχουν εκδώσει συστάσεις και έχουν διενεργήσει έρευνες για αμοιβές και όρους. Η διεργασία αυτή, ιδίως της έκδοσης συστάσεων, οδηγεί πάντοτε σε διενέξεις με τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού που τη θεωρούν ως προσπάθεια δημιουργίας καρτέλ εναντίον των συμφερόντων των μεταπωλητών μέσων. Ορισμένες χώρες, ωστόσο, επιτρέπουν την έκδοση συστάσεων. Στη Γερμανία, π.χ., σύνδεσμοι των καλούμενων μικρών επιχειρήσεων έχουν το δικαίωμα να εκδίδουν συστάσεις υπό ορισμένες συνθήκες.

Γερμανία: Οι συστάσεις της ένωσης μικρών επιχειρήσεων εμπορίας φωτογραφιών (MFM) βρίσκονται στη διεύθυνση www.bvpa-ev.de, εκείνες της ένωσης freelance δημοσιογράφων (παρόμοιας με την DJV) στη διεύθυνση www.djv.de/schwerpunkte/freie/honorare.shtml και εκείνες της ένωσης μικρών δημοσιογραφικών επιχειρήσεων (παρόμοιας με τη ver.di) μπορούν να βρεθούν στη διεύθυνση www.mediafon.net/tarife.php3.

Σουηδία: www.frilansriks.org/frilansrekommendationen_2003.htm

Σε ορισμένες χώρες, για την αντιμετώπιση προβλημάτων με τις αρχές ανταγωνισμού, χρησιμοποιούνται έρευνες αμοιβών. Οι έρευνες αυτές δεν είναι συστάσεις αλλά απλώς παρέχουν μια αντικειμενική επισκόπηση της αγοράς.

Τέτοιες έρευνες υπάρχουν διαθέσιμες on-line για:

Γερμανία (DJV)
Γερμανία (ver.di)
Ηνωμένο Βασίλειο

Η ευρωπαϊκή νομοθεσία περί ανταγωνισμού επικρέμεται ως δαμόκλειος σπάθη πάνω από τέτοιες δημοσιεύσεις γενικών αμοιβών και κανόνων αγοράς, άσχετα αν χαρακτηρίζονται ως συστάσεις ή έρευνες. Και η αρμόδια για το δίκαιο του ανταγωνισμού, υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θεωρεί τέτοιες συστάσεις ως προβληματικές.

Σύμφωνα με έρευνα της ΕΟΔ για το κοινωνικό καθεστώς των freelance δημοσιογράφων, που διενεργήθηκε το 2003 από τους Roberto Pedersini και Gerd Nies με την υποστήριξη της ΕΕ, η **κοινωνική κατάσταση** πολλών freelance **δημοσιογράφων στην Ευρώπη εμπνέει ανησυχίες**. Η έρευνα έδειξε ότι οι freelance δημοσιογράφοι σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη κερδίζουν πολύ λιγότερα από τον μέσο όρο, συγκρινόμενοι με τους εξαρτημένους δημοσιογράφους, συχνά δε κάτω από επισφαλείς εργασιακές συνθήκες. Η έρευνα αυτή επιβεβαίωσε προηγούμενες έρευνες σε εθνικό επίπεδο, ιδίως έρευνες που διενεργήθηκαν στη Γερμανία το 2003 από ενώσεις τεσσάρων ομοσπονδιακών κρατιδίων μέλη της DJV, έρευνα της IG Medien (νυν ver.di) το 2001 και μια άλλη έρευνα της DJV σε εθνικό επίπεδο το 1998.

Οι ρυθμίσεις για την **κοινωνική ασφάλιση** διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό στις διάφορες χώρες της Ευρώπης.

Ως γενική αρχή, τα αυτοαπασχολούμενα άτομα σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ καλύπτονται από τα εθνικά τους συστήματα ασφάλισης. Οι **σκανδιναβικές χώρες** (Δανία, Σουηδία, Φινλανδία και Νορβηγία) και η Ισλανδία παρέχουν ήδη σχεδόν **πλήρη εθνική ασφαλιστική κάλυψη** σε αυτοαπασχολούμενα άτομα. Στις χώρες αυτές, υπάρχουν συστήματα που προσφέρουν στα ασφαλισμένα αυτοαπασχολούμενα άτομα κάλυψη για ασθένεια, περιθαλψη, σύνταξη και ανεργία, βάσει κυρίως του φορολογούμενου εισοδήματός τους ως αυτοαπασχολούμενων ατόμων και/ή, εφόσον αυτό υπερβαίνει ένα βασικό ποσό, με την εθελοντική συμμετοχή σε ένα σύστημα ασφάλισης ανεργίας (Φινλανδία/Σουηδία).

Στη **Γαλλία**, τα άτομα που εργάζονται ως freelance στα μέσα ενημέρωσης, χαρακτηρίζονται εν γένει ως *'pigistes'* (με το κομμάτι δημοσιογράφοι), ασφαλισμένα στο σύστημα εθνικής ασφάλισης με δικαίωμα για πληρωμένες διακοπές και αμοιβές στη βάση συλλογικών συμβάσεων. Από την άλλη μεριά, οι ανταποκριτές του τοπικού τύπου θεωρούνται εν γένει ως freelancers, είναι όμως ασφαλισμένοι σε ένα ειδικό σύστημα ασφάλισης (CREA, Caisse de Retraite de l' Enseignement, des Arts appliqués, du Sport et du Tourisme).

Στη **Γερμανία**, οι freelance δημοσιογράφοι είναι υποχρεωμένοι να συμμετέχουν στο Künstlersozialkasse (ταμείο κοινωνικής ασφάλισης καλλιτεχνών). Η συμμετοχή αυτή τους παρέχει πρόσβαση σε θεσμοθετημένη

ασφάλιση ασθενείας, περίθαλψης και σύνταξης, όχι όμως και σε ασφάλιση ανεργίας. Ταυτόχρονα, εισπράττουν ένα επίδομα 50% έναντι των εισφορών τους. Εάν εργάζονται αποκλειστικά με έναν εργοδότη, μπορεί επίσης να απαιτείται να καταβάλλουν εισφορά απευθείας στο σύστημα εθνικής ασφάλισης ως υπάλληλοι. Αυτό συμβαίνει συχνά σε δημόσιες ραδιοφωνικές εταιρείες που ενίοτε εντάσσουν τους freelance εργαζομένους τους στους μη αυτοαπασχολούμενους. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να καταβάλλουν εισφορές. Ακόμη και σ' αυτή την περίπτωση, το αν τα πρόσωπα αυτά δικαιούνται επιδόματος ανεργίας ή άλλων επιδομάτων όταν εγγράφονται ως άνεργοι αποτελεί σημείο διαφωνίας.

Στο Βέλγιο και την Ολλανδία, για ασφάλιση ασθενείας υπάρχει απλά αυτόματη ασφάλιση με *συγκεκριμένο ύψος* δαπάνης. Σε κάθε χώρα, τα καταβαλλόμενα έξοδα ασθενείας περιορίζονται σε ένα εκτιμώμενο μέγιστο ποσό και/ή εκατοστιαίο ποσοστό (μεταξύ 50 και 100%, εν γένει) με βάση το προηγούμενο εισόδημα. Στην Ισλανδία, τα καταβαλλόμενα έξοδα ασθενείας είναι καθορισμένα στα 8,63 ευρώ ημερησίως, στην Ιρλανδία είναι 118,80 ευρώ εβδομαδιαίως και στο Ηνωμένο Βασίλειο μεταξύ 84 και 111 ευρώ εβδομαδιαίως.

Γενική (αυτόματη ασφάλιση) = XXX

Υποχρεωτική (απαιτεί εγγραφή/εισφορά) = XX

Εθελοντική = X

AA = ασφάλιση ασθενείας

EA = Έξοδα ασθενείας

ΑΣ = ασφάλιση σύνταξης

AAv = ασφάλιση ανεργίας

Χώρα	AA	EA	ΑΣ	AAv
<u>Βέλγιο</u>	XX	-	XX	-
<u>Δανία</u>	XX	XXX	XX	X
<u>Γερμανία</u>	XX	XX	XX	-
<u>Φινλανδία</u>	XXX	XXX	XX	XXX/X
<u>Γαλλία</u>	XX	XX	XX	-
<u>Ελλάδα</u>	XX	XX	-	-
<u>Ιρλανδία</u>	XXX	-	XX	-
<u>Ισλανδία</u>	XXX	XXX	XX	XX
<u>Ιταλία</u>	XXX	-	XX	-
<u>Λιχτενστάιν</u>	XX	-	-	-
<u>Λουξεμβούργο</u>	XX	-	XX	XX
<u>Ολλανδία</u>	(XXX)	XXX	XX	-
<u>Νορβηγία</u>	XXX	XXX	XX	XX
<u>Αυστρία</u>	XX	-	XX	-
<u>Πορτογαλία</u>	XXX	-	XX	-
<u>Σουηδία</u>	XXX	XXX	XX	XXX/X
<u>Ισπανία</u>	XXX	-	XX	-
<u>Ην. Βασίλειο</u>	XXX	-	XX	-

Εκτός από τις Σκανδιναβικές χώρες, βλέπουμε ότι η κοινωνική ασφάλιση για τους freelance δημοσιογράφους είναι γενικά χαμηλότερου επιπέδου από ό,τι εκείνη για τους μόνιμους υπαλλήλους. Επιπλέον, ακόμη και τα πλήρους ασφαλίσεως συστήματα συνδέονται με το εισόδημα, πράγμα το οποίο λογικά οδηγεί σε χαμηλότερες αποδόσεις για τα κάτω του μέσου όρου εισοδήματα. Η DJV, π.χ., υπολογίζει ότι ο μέσος freelance δημοσιογράφος στη Γερμανία θα πάρει σύνταξη γύρω στα 300 ευρώ από το ταμείο κοινωνικής ασφάλισης καλλιτεχνών – και η τάση αυτή είναι μειωτική (εν μέρει λόγω των περικοπών στη θεσμοθετημένη σύνταξη). Το σύστημα αμοιβαίας πληροφόρησης για την κοινωνική ασφάλιση **Missoc**, για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περιλαμβάνει μια εκτεταμένη συγκριτική έρευνα για την κάλυψη των αυτοαπασχολουμένων και των υπαλλήλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση από πλευράς κοινωνικής ασφαλίσεως.

4. Η Νομοθεσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση

4.1 Οι ευρωπαϊκές οδηγίες

Η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς για την εφαρμογή των τεσσάρων βασικών ελευθεριών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, νυν Ένωσης, κατέστησε σαφή την ανάγκη εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών για τα πνευματικά δικαιώματα σε όλους σχεδόν τους οικονομικούς τομείς. Η εναρμόνιση αυτή θα δημιουργήσει ένα ομοιόμορφο νομικό πλαίσιο, είναι όμως ατελής επειδή η ΕΕ έχει εστιαστεί στις συνθήκες της αγοράς. Η ΕΕ πρέπει να αντιμετωπίσει τις ευθύνες της για τα πολιτιστικά θέματα σε συνδυασμό με τους κανονισμούς για την εσωτερική αγορά, στο παρελθόν όμως αποδείχθηκε αδύναμη να εναρμονίσει κάθε πτυχή των πνευματικών δικαιωμάτων σε κάθε κράτος μέλος επειδή της έλειπε η αναγκαία αρμοδιότητα. Για παράδειγμα, μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν κοινοτικές ρυθμίσεις για τα ηθικά δικαιώματα ή το δικαίωμα των συμβάσεων των δημιουργών. Μέχρι σήμερα, έχουν εκδοθεί επτά οδηγίες της ΕΕ που διαμορφώνουν το ακόλουθο νομικό πλαίσιο:

- Οδηγία 91/250/ΕΟΚ*2[2] της 14ης Μαΐου 1991 για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών
Σύμφωνα με την οδηγία αυτή, τα προγράμματα των ηλεκτρονικών υπολογιστών μπορούν να προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα, όπως ακριβώς και τα λογοτεχνικά ή καλλιτεχνικά έργα.
- Οδηγία 92/100/ΕΟΚ*3[3] του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 1992 σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας
Η οδηγία επιτρέπει στο δημιουργό να εγκρίνει ή να απαγορεύει την εκμίσθωση ή δανεισμό πρωτοτύπων και αντιγράφων έργων που προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα. Ο δημιουργός δεν μπορεί να παραιτηθεί από το δικαίωμα λήψης μιας λογικής αποζημίωσης για την εκμίσθωση. Όσον αφορά το δικαίωμα δανεισμού, η οδηγία περιέχει διατάξεις που παρέχουν τη δυνατότητα εξαιρέσεως για ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων (π.χ. βιβλιοθήκες Μπράιγ).

- Οδηγία 93/83/ΕΟΚ*4[4] του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 1993 περί συντονισμού ορισμένων κανόνων όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα που εφαρμόζονται στις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση
 Η δορυφορική ραδιοτηλεοπτική μετάδοση θεωρείται ως δράση συνδεδεμένη με το θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων στη χώρα καταγωγής. Η οδηγία αναφέρει ότι, το δικαίωμα των μερών που κατέχουν τα πνευματικά δικαιώματα και οι κάτοχοι συγγενικών δικαιωμάτων, να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη μετάδοση μιας εκπομπής δορυφορικά ή καλωδιακά, μπορεί να ασκηθεί μόνον από εταιρίες που προωθούν συλλογικά συμφέροντα. Εξαιρέση σε αυτό αποτελούν τα δικαιώματα που ασκούνται από έναν ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό.
- Οδηγία 93/98/ΕΟΚ*5[5] του Συμβουλίου της 29ης Οκτωβρίου 1993 για την εναρμόνιση της διάρκειας προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενών δικαιωμάτων.
 Η διάρκεια προστασίας καθορίζεται σε 70 χρόνια από τον θάνατο του δημιουργού και σε 70 χρόνια από το χρόνο πρώτης δημοσίευσης για ανώνυμα έργα ή έργα που δημοσιεύονται με ψευδώνυμο.
- Οδηγία 96/9/ΕΟΚ*6[6] του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1996, σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων
 Η οδηγία προστατεύει βάσεις δεδομένων, δηλ. συλλογές έργων (όπως ημερήσιες εφημερίδες, περιοδικά και ανθολογίες) ή δεδομένων στο θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων. Οι συλλογές πρέπει να αποτελούν αυτές οι ίδιες πνευματική δημιουργία, δηλ. η συστηματική ή μεθοδολογική τους ταξινόμηση πρέπει να είναι αποτέλεσμα προσωπικής δημιουργικής εργασίας. Επιπλέον, η οδηγία για τις βάσεις δεδομένων αναφέρει επίσης ότι οι βάσεις εκείνες που δεν συνιστούν κατ' ουσία έργα προστατευόμενα από πνευματικά δικαιώματα προστατεύονται, ως εκ της ίδιας της φύσεώς τους, και αυτές.
- Οδηγία 2001/84/ΕΚ*7[7] του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 2001, σχετικά με το δικαίωμα παρακολούθησης υπέρ του δημιουργού ενός πρωτότυπου έργου τέχνης
 Η οδηγία για τα δικαιώματα παρακολούθησης προβλέπει ότι οι δημιουργοί των πρωτότυπων καλλιτεχνικών έργων, π.χ. καλλιτεχνικές φωτογραφίες, δικαιούνται μεριδίου από την τιμή πώλησης κάθε φορά που το πρωτότυπο μεταπωλείται.

^{2[2]} Πνευματικά δικαιώματα (προγράμματα Η.Υ). Οδηγία του Συμβουλίου, 14/5/1991 αριθ. 91/250

^{3[3]} Πνευματικά δικαιώματα (δικαίωμα εκμίσθωσης και δανεισμού). Οδηγία του Συμβουλίου, 29/11/1992, αριθ. 92/100

^{4[4]} Πνευματικά δικαιώματα (καλωδιακή και δορυφορική μετάδοση). Οδηγία του Συμβουλίου, 27/9/1993, αριθμ 93/1983

^{5[5]} Πνευματικά δικαιώματα (εναρμόνιση διάρκειας προστασίας). Οδηγία του Συμβουλίου, 29/10/1993 αριθ. 93/98

^{6[6]} Πνευματικά δικαιώματα (βάσεις δεδομένων). Οδηγία του Συμβουλίου, 11/3/1996, αριθ. 96/9

^{7[7]} http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/inprop/news/resale de.pdf

- Οδηγία 2001/29/ΕΚ*8[8] του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας

Η οδηγία αυτή αποτελεί οριζόντια ρύθμιση που εναρμονίζει ένα λεπτομερές θέμα του τομέα των πνευματικών δικαιωμάτων και παρέχει τυποποιημένο ορισμό για τα βασικά δικαιώματα μεταπώλησης και περιοριστικές διατάξεις για τα κράτη μέλη. Η οδηγία εφαρμόζει επίσης τις συνθήκες WIPO WCT και WPPT.

Από την προηγούμενη ευρωπαϊκή εναρμόνιση στον τομέα των πνευματικών δικαιωμάτων εξάγεται το συμπέρασμα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση προσανατολίζεται προς τις ακόλουθες αντιλήψεις:

- ανάγκη διασφάλισης υψηλού επιπέδου προστασίας στο θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων
- εκχώρηση αποκλειστικών δικαιωμάτων σε δημιουργούς και άτομα που δικαιούνται προστασίας πληρωμής,
- μόνον φυσικά πρόσωπα μπορούν να χαρακτηρίζονται ως δημιουργοί και
- ενδυνάμωση των δικαιωμάτων ατόμων που δικαιούνται προστασίας πληρωμής.

Αν και οι αντιλήψεις αυτές δεν βασίζονται οριστικά στην αποδοχή της ευρωπαϊκής αντίληψης περί ευρωπαϊκών πνευματικών δικαιωμάτων, από το μέχρι σήμερα καταρτισμένο πρόγραμμα φαίνεται ότι η ΕΕ ακολουθεί γραμμή που στοχεύει στην αποδοχή των ευρωπαϊκών αρχών.

4.2 Περαιτέρω Ευρωπαϊκές Αναπτύξεις

Αυτή η άποψη, δε βασίζεται οριστικά στην αποδοχή των συγγραφικών δικαιωμάτων όπως ισχύουν στην ηπειρωτική Ευρώπη. Αλλά, είναι φανερό από το πρόγραμμα όπως σχεδιάστηκε μέχρι τώρα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δέχεται τις αρχές που διέπουν τα συγγραφικά δικαιώματα στην ηπειρωτική Ευρώπη, ή τουλάχιστον, αρχές κοντινές σ' αυτές.

Μία καινούρια οδηγία ετοιμάζεται αυτή τη στιγμή, για να εναρμονιστεί η επιβολή της απόδοσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στους συγγραφείς και στους άλλους δικαιούχους πνευματικών δικαιωμάτων. Αυτή η «Εφαρμογή – Οδηγίας» εστιάζει σε νομικά μέσα αποκατάστασης για να επιβάλλει την καταβολή του ποσού που αντιστοιχεί στα πνευματικά δικαιώματα, και ορίζει κυρώσεις σε περίπτωση καταπάτησής τους.

Δεν πρέπει όμως να έχουμε ψευδαισθήσεις: Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μία κοινότητα της οποίας κύριος στόχος είναι η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Οι ενέργειές της στοχεύουν στην προώθηση του ελεύθερου ανταγωνισμού, κι όχι στη δημιουργία κοινού νομικού συστήματος για όλα τα Κράτη-Μέλη της Κοινότητας και σ' όλους τους τομείς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι Ομοσπονδιακό Κράτος όπως οι Η.Π.Α. Αυτό σημαίνει ότι η εναρμόνιση των συγγραφικών δικαιωμάτων μέχρι τώρα έχει λάβει χώρα, μόνο στις περιοχές εκείνες όπου οι διαφορές στις νομοθετικές ρυθμίσεις των κρατών-μελών μπορούν να οδηγήσουν σε περιορισμούς της ελεύθερης διακίνησης αγαθών, εμπορίου και υπηρεσιών. Η δημιουργία κοινού συστήματος για τα συγγραφικά

^{8[8]} Πνευματικά δικαιώματα (εναρμόνιση κοινωνία της πληροφορίας). Οδηγία του Συμβουλίου, 22/5/2001, αριθ. 2001/29

δικαιώματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι εφικτή αλλά απίθανη. Μια τέτοια ρύθμιση, θα απαιτούσε ομοφωνία στο Συμβούλιο Υπουργών της Ε.Ε., η οποία δεν είναι πιθανή, με δεδομένες τις διαφορές ανάμεσα στα υπάρχοντα συστήματά τους για τα συγγραφικά δικαιώματα και την πίεση προς τους Υπουργούς να διατηρήσουν τις «παραδόσεις» τους.

Η επίτευξη ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των συγγραφικών δικαιωμάτων σε όλη την Ευρώπη θα απαιτήσει περισσότερη προσπάθεια. Προς το παρόν, όμως, βλέπουμε να ασκούνται πιέσεις προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Υπάρχει μία αντίληψη ότι η προστασία των συγγραφικών δικαιωμάτων παρεμποδίζει την ελεύθερη διακίνηση της πληροφορίας στο internet. Η βιομηχανία της μουσικής κάνει πολύ θόρυβο για τους σκοπούς της να κυνηγήσει ποινικά χρήστες του internet – συμπεριλαμβανομένων και παιδιών – για υποτιθέμενες παραβιάσεις συγγραφικών δικαιωμάτων. Αυτές οι εξελίξεις δημιουργούν ένα κλίμα που δεν είναι ευνοϊκό για τους συγγραφείς. Επιπροσθέτως, η αξία της δημιουργικής εργασίας των συγγραφέων και η πολιτισμική της σημασία δε στηρίζεται στην ευσυνειδησία του κόσμου.

Μένει ακόμη πολλή δουλειά να γίνει από την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Δημοσιογράφων: Για παράδειγμα, προσπάθεια να καθιερώσει σε όλη την Ευρώπη ρυθμίσεις στις κυβερνητικές συμφωνίες. Η προσεκτική δράση για την επίτευξη αυτού του ελάχιστου στόχου μπορεί να είναι μεγαλύτερη επιτυχία από το να φωνάζουμε για ενιαία συγγραφικά δικαιώματα σε όλη την Ευρώπη.

Η Επιτροπή της Ε.Ε. ετοιμάζει μια Κοινοποίηση πάνω στη διαχείριση των δικαιωμάτων. Αφορά στις δραστηριότητες των επιχειρήσεων με αντικείμενο τα πνευματικά δικαιώματα, αλλά επίσης και τη διαχείριση των δικαιωμάτων ατομικά. Είναι πιθανό ότι η Επιτροπή της Ε.Ε. θα εισηγηθεί ότι δεν απαιτούνται καινούριες ρυθμίσεις. Η Κοινοποίηση θα δώσει μία ευκαιρία στην Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Δημοσιογράφων να υποστηρίξει την αναγκαιότητα του ρυθμιστικού δεσμευτικού νόμου στην Ευρώπη.

5. Πνευματικά δικαιώματα στην κοινωνία της πληροφορίας

5.1 Οδηγία infosoc

Το κανονιστικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας συμπληρώθηκε όσον αφορά τα πνευματικά δικαιώματα από την οδηγία για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών των πνευματικών δικαιωμάτων και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας της 22ας Μαΐου 2001. Από τη στιγμή που εκδοτικοί οίκοι και ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν δημοσιογραφικές εργασίες σε ψηφιακή μορφή σε CD-ROM ή σε on-line υπηρεσίες, και αυτοί οι ίδιοι οι δημοσιογράφοι πρέπει να έχουν παρατηρήσει σχεδόν εξ αρχής ότι οι εργασίες τους χρησιμοποιούνταν σε ηλεκτρονική μορφή χωρίς όμως να πληρώνονται για τη χρήση αυτή. Το φαινόμενο αυτό έθιγε ιδίως freelance δημοσιογράφους, οι οποίοι στηρίζονται στην λήψη πληρωμής για κάθε χρήση των έργων τους και πρέπει να εξετάζουν πολύ προσεκτικά σε ποιον θα πρέπει να εκχωρούν δικαιώματα χρήσεως και υπό ποιες προϋποθέσεις.

Οι τεχνικές εξελίξεις, ιδίως στο Internet, έχουν διαφοροποιήσει και πολλαπλασιάσει τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να χρησιμοποιούνται έργα προστατευόμενα από πνευματικά δικαιώματα. Η ανάπτυξη αυτή δεν έχει ακόμη φθάσει στην πλήρη εξέλιξή της, μπορεί όμως να βοηθήσει να διασφαλιστεί ώστε ένας μεγάλος

πλούτος πληροφοριών που προηγουμένως δεν έβγαιναν στο φως, τώρα να είναι διαθέσιμος στον οποιονδήποτε και μάλιστα με πολύ μικρό κόστος. Οι δημοσιογράφοι μπορούν να απολαύσουν τα οφέλη της κοινωνίας της πληροφορίας με δύο τρόπους:

ως επαγγελματίες που παρέχουν ειδήσεις, εφόσον έχουν τις αναγκαίες ειδικές γνώσεις διαλογής και ετοιμασίας του πλούτου αυτών των πληροφοριών, αλλά και ως εκείνοι που τις συγκεντρώνουν και τις διαδίδουν, αφού έχουν περισσότερες δυνατότητες για δημοσίευση και, επομένως, πηγές εισοδήματος πέραν από τις προηγούμενες μορφές διάδοσης. Ωστόσο, το γεγονός αυτό απαιτεί επίσης οι δημοσιογραφικές πληροφορίες που δημοσιεύονται ψηφιακά να είναι της ίδιας αξίας με τις πληροφορίες στις π.χ. ημερήσιες εφημερίδες ή στο ραδιόφωνο. Οι δημιουργοί χρειάζονται επίσης ένα υψηλό επίπεδο προστασίας έτσι ώστε να μπορούν να εκχωρούν δικαιώματα για τα έργα τους έναντι λογικής αποζημίωσης και έτσι να συνεχίσουν να είναι δημιουργικοί.

Στόχος της κοινοτικής οδηγίας της 22ας Μαΐου 2001 είναι να προστατεύσει τους δημιουργούς από την άποψη αυτή. Περιλαμβάνει ικανές και αποτελεσματικές ρυθμίσεις για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων ως ένα από τα σπουδαιότερα μέσα κατοχύρωσης των αναγκών πόρων για την πολιτιστική δραστηριότητα στην Ευρώπη και τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας των δημιουργών στην κοινωνία της πληροφορίας.

Η οδηγία στοχεύει επίσης στην επέκταση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων στην Κοινότητα με τέτοιο τρόπο, ώστε οι καταστατικές ρυθμίσεις των επιμέρους κρατών να μη δημιουργούν νομική αβεβαιότητα στην κοινωνία της πληροφορίας και να μην αναστέλλουν ή επηρεάζουν την πορεία προς την κοινωνία της πληροφορίας στην Ευρώπη.

Και αυτή όμως ακόμη η οδηγία δεν μπόρεσε να καταστήσει παρελθόν το αγγλοαμερικανικό μοντέλο του copyright στην Ευρώπη. Ωστόσο, οι ευρωπαίοι και διεθνείς μεταπωλητές, ιδίως οι ευρωπαϊκές ενώσεις εκδοτών, δεν μπόρεσαν να προωθήσουν το αίτημά τους για προσαρμογή σε αυτό το νομικό σύστημα όταν εκδόθηκε η οδηγία. Αντ' αυτού, η βάση θεώρησης και το περιεχόμενο της οδηγίας οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι η μονόπλευρη προστασία μόνο των παραγωγών θα μπορούσε να αποδειχθεί ασύμβατη με το νομικό πλαίσιο της Κοινότητας για προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων. Ένας λόγος στην αντίθεση αυτή είναι το γεγονός ότι το κοινοτικό δίκαιο θεωρεί ότι η ανάγκη επίτευξης και ανάπτυξης δημιουργικής δραστηριότητας αιτιολογεί το υψηλό επίπεδο προστασίας που παρέχεται από τα πνευματικά δικαιώματα.

Η οδηγία παρέχει νομική διασφάλιση όσον αφορά στα δικαιώματα χρήσεως και στα εμπόδια που πρέπει να υπερπηδήσει ένας δημιουργός για λόγους που υποσκελίζουν τα αποκλειστικά του δικαιώματα. Εκτός από τα υφιστάμενα δικαιώματα αντιγραφής, διάδοσης και δημόσιας αναπαραγωγής, η οδηγία καθιερώνει επίσης το δικαίωμα της δημόσιας πρόσβασης που προβλέπεται από τις συνθήκες WIPO στο ευρωπαϊκό δίκαιο. Σε κανένα από τα κράτη μέλη δεν έχει ακόμη καταστεί απολύτως σαφές ότι ο δημοσιογραφικός δημιουργός έχει αποκλειστικό δικαίωμα στη χρήση των έργων του σε on-line υπηρεσίες, υπηρεσίες call-up, κλπ.

Η οδηγία απαιτεί οι εξαιρέσεις και οι περιορισμοί που αφορούν τα αποκλειστικά δικαιώματα χρήσεως που ορίζονται από τα κράτη μέλη να αξιολογούνται με βάση το τι συμβαίνει στα ψηφιακά μέσα. Τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους το επίπεδο της τεχνολογικής εξέλιξης και την οικονομική σπουδαιότητα, ιδίως όσον αφορά τα ιδιωτικά ψηφιακά αντίγραφα. Δεν θα πρέπει να προβάλλονται προσκόμματα σε αποτελεσματικά τεχνικά προστατευτικά μέτρα μέσω εξαιρέσεων ή περιορισμών. Αλλά και τα τεχνικά

προστατευτικά μέτρα δεν σημαίνει ότι μπορούν να αγνοούν εξαιρέσεις και περιορισμούς που είναι προς το δημόσιο συμφέρον.

Οι βασικές αυτές αρχές είναι σημαντικές για τους δημοσιογράφους αφού διασφαλίζουν ότι εξαιρέσεις, όπως η χρήση των έργων σε ανασκοπήσεις του ηλεκτρονικού τύπου, θα συνεχίσουν να είναι δυνατές. Από την άλλη μεριά, υπό τις ψηφιακές συνθήκες της εποχής της πληροφορίας, παραπομπές για σκοπούς κριτικής ή ανασκοπήσεως ή η χρήση εξωτερικών έργων για λόγους αναφοράς σε καθημερινά συμβάντα πρέπει να είναι δυνατές και να επιτρέπονται – έστω κι αν τα έργα προστατεύονται από τεχνικά μέτρα.

Το περιεχόμενο της οδηγίας σχετικά με την αποζημίωση των δημιουργών για τη χρήση έργων τους προς δημόσιο όφελος είναι λιγότερο ικανοποιητικό. Στο θέμα αυτό, η οδηγία προβλέπει απλώς μια 'δικαίη αποζημίωση', που δεν είναι το ίδιο με μια αξίωση για 'λογική ανταμοιβή'. Η οδηγία πρέπει να ενσωματωθεί στις επιμέρους εθνικές νομοθεσίες, έτσι είναι πιθανόν οι δημιουργοί στα κράτη μέλη να συνεχίσουν να αντιμετωπίζονται διαφορετικά, ανάλογα με το εάν η υπόψη χώρα προβλέπει ήδη λογική ανταμοιβή για τη χρήση έργων σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Ελπίζεται ότι, μακροπρόθεσμα, η επικρατούσα νομοθεσία θα είναι εκείνη των χωρών εκείνων που επιτρέπουν ήδη στους δημιουργούς να αξιώνουν αμοιβή μέσω εταιριών συλλογικής διαχείρισης σε περιπτώσεις όπου τα αποκλειστικά τους δικαιώματα περιορίζονται από υψηλότερης βαρύτητας συμφέροντα.

Η οδηγία δεν έχει ακόμη ενσωματωθεί (πλήρως) στις εθνικές νομοθεσίες όλων των κρατών μελών. Η τρέχουσα συζήτηση επικεντρώνεται σε θέματα που σχετίζονται με την εισαγωγή συστημάτων διαχείρισης ψηφιακών δικαιωμάτων.

5.2 Συστήματα DRM

Ορισμένοι άνθρωποι θεωρούν τα πνευματικά δικαιώματα ως ένα ενοχλητικό κατάλοιπο που ενεργεί απλώς ως εμπόδιο στην ηλεκτρονική χρήση έργων (συχνά ελεύθερης στο παρελθόν). Το γεγονός αυτό φάνηκε επίσης και από τον ευρωπαϊκό διάλογο κατά τη διάρκεια της κατάρτισης π.χ. της οδηγίας της ΕΕ για τα πνευματικά δικαιώματα στην κοινωνία της πληροφορίας. Αλλά και ο φανερός τρόπος με τον οποίο έργα προστατευόμενα από πνευματικά δικαιώματα χρησιμοποιούνται παράνομα στο διαδίκτυο καταδεικνύει τις ανεπάρκειες στην προστασία αυτή. Αυτό ισχύει, π.χ., στη μαζική παράνομη αντιγραφή μουσικών αρχείων και στην ηλεκτρονική χρήση δημοσιογραφικών άρθρων (κείμενο και εικόνες), που και τα δύο γίνονται αγνοώντας πλήρως τον παράνομο χαρακτήρα τους. Παρ' όλα αυτά, η νομική προστασία του δημιουργού συνεχίζει να είναι πολύ σημαντική, ακόμη και με τεχνικώς ώριμα συστήματα DRM.

5.2.1 Τεχνική προστασία/πνευματικά δικαιώματα: διαφορετικά επίπεδα προστασίας

Τα πνευματικά δικαιώματα είναι αντικειμενικά ή ουσιαστικώς υλικά δικαιώματα. Έχουν ισχύ ενάντια σε οποιονδήποτε δεν κατέχει τέτοια δικαιώματα. Παρόμοιο αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί με και σε συστήματα DRM, π.χ. μέσω συμβολαίων χρήσεως όπου οι χρήστες μπορούν νόμιμα να έχουν λόγο όσον αφορά γενικούς επιχειρηματικούς όρους, στην πράξη όμως αδυνατούν να επηρεάσουν έστω και στο ελάχιστο τους συμβατικούς όρους.

Τα συστήματα DRM μπορούν επίσης να προστατεύουν πληροφορίες που δεν προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα και οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν από άτομα που κάνουν παράνομη χρήση έργων που προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα. Το γεγονός αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αποκλεισμό του δημιουργού από το καθεστώς προστασίας του ίδιου του έργου του και να θεωρηθεί ως παράνομος χρήστης στα πλαίσια του συστήματος.

Τέλος, με αποτελεσματικά τεχνικά προστατευτικά μέτρα μπορεί να προληφθεί η δυνατότητα παράνομης χρήσεως. Τα μέτρα αυτά δεν εφαρμόζονται απλώς μετά το συμβάν, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των πνευματικών δικαιωμάτων. Με τα πνευματικά δικαιώματα, μια τέτοια προστασία μπορεί να επιτευχθεί μόνον με τη μόνιμη παρακολούθηση κάθε πολίτη. Η τεχνική προστασία με συστήματα DRM διαφέρει λοιπόν ουσιαστικά από τη νομική προστασία που παρέχουν τα πνευματικά δικαιώματα.

5.2.2 Κόστος του συστήματος

Τα συστήματα DRM αποσκοπούν στην επίτευξη του μέγιστου δυνατού ελέγχου στο περιεχόμενό τους και στις συνθήκες υπό τις οποίες χρησιμοποιείται το περιεχόμενο αυτό. Μπορούν έτσι να ελαχιστοποιήσουν το 'κόστος συναλλαγής', δηλ. το κόστος που συνεπάγεται η διάθεση και διατήρηση του προϊόντος στην αγορά. Ωστόσο, το ίδιο αποτέλεσμα της μείωσης του κόστους έχουν και οι περιοριστικοί κανόνες των πνευματικών δικαιωμάτων. Οι περιοριστικές αυτές διατάξεις εμποδίζουν αστοχίες στην αγορά που θα μπορούσαν να προκληθούν από τυχόν απαγορευτικό υψηλό κόστος συναλλαγής. Το αποτέλεσμα αυτό επιτυγχάνεται περισσότερο επειδή συνάπτονται συμβόλαια μεταξύ εταιριών συλλογικής διαχείρισης και δημιουργών και όχι μεταξύ δημιουργών και τελικών χρηστών. Το κόστος συναλλαγής διατηρείται μέσα σε λογικά όρια με καταστατικές ρυθμίσεις.

Εάν τα συστήματα DRM είναι ανταγωνιστικά από πλευράς κόστους έναντι των περιοριστικών διατάξεων των πνευματικών δικαιωμάτων, τα τελευταία μπορεί να καταστούν (τουλάχιστον εν μέρει) περιττά. Όσον αφορά, ωστόσο, την υποτιθέμενη μείωση του κόστους συναλλαγής μέσω της χρήσεως συστημάτων DRM, θα πρέπει να θυμίσουμε ότι η σειρά των διαφόρων συμβολαίων που μπορεί να χρειαστούν, η χρήση μεθόδων τιμολόγησης όπως η πληρωμή ανά χρήση και άλλα τεχνικά προβλήματα μπορεί να έχουν αρνητικό αποτέλεσμα στο κόστος συναλλαγής. Έτσι, μπορεί πράγματι τα συστήματα DRM να προσφέρουν έναν τρόπο περικοπής του κόστους συναλλαγής, αυτό όμως πρέπει βεβαίως να αποδεικνύεται. Αυτό σημαίνει ότι οι περιοριστικές διατάξεις των πνευματικών δικαιωμάτων δεν θα καταστούν περιττές, ακόμη και μεσοπρόθεσμα. Και θα πρέπει να θυμίσουμε ότι κατά το παρελθόν έχουν εξεταστεί μόνον θεωρητικά μοντέλα. Είναι επίσης αμφίβολο το αν θα ήταν σκόπιμο να αντικατασταθούν οι καταστατικές ρυθμίσεις στο πεδίο αυτό εξ ολοκλήρου από ιδιωτικές συμφωνίες. Οι περιοριστικές διατάξεις θα συνεχίσουν επίσης να προσφέρουν σημαντικές λειτουργίες προς το δημόσιο συμφέρον.

5.2.3 Τα συστήματα DRM και ο σκοπός των περιοριστικών διατάξεων

Εάν κοιτάζουμε τις περιοριστικές διατάξεις των πνευματικών δικαιωμάτων από καθαρά οικονομική άποψη, παραβλέπουμε το γεγονός ότι η ύπαρξη των ρυθμίσεων αυτών μπορεί να δικαιολογείται για χρήση προς

όφελος τρίτων που δεν έχουν οικονομική συμμετοχή. Αυτό ισχύει, π.χ., στα άνευ περιορισμών ρεπορτάζ στα μέσα ενημέρωσης, στις παραπομπές, για εκπαιδευτικούς σκοπούς και προς ίδια επιστημονική χρήση των ατόμων.

Οι παραπάνω δραστηριότητες, για τις οποίες έχει εκφραστεί σαφής επιθυμία από τις κυβερνήσεις και οι οποίες μπορούν, τουλάχιστον εν μέρει, να δικαιολογηθούν βάσει θεμελιωδών και ανθρώπινων δικαιωμάτων, θα μπορούσαν να εμποδιστούν ή να ανασταλούν καθ' ολοκληρία εάν, στο μέλλον, οι δυνητικοί χρήστες έπρεπε να επιτύχουν τη συμφωνία των δημιουργών για χρήση σε τέτοιες περιπτώσεις και να πληρώνουν ξεχωριστά για κάθε χρήση. Τυχόν χρήση συστημάτων DRM τα οποία (ακριβώς όπως και τα απόλυτα δικαιώματα) αδυνατούν να αναγνωρίσουν τους σκοπούς των περιοριστικών διατάξεων για τα πνευματικά δικαιώματα μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να μην μπορούν πλέον να επιτευχθούν οι μη οικονομικοί, αλλά θετικοί στόχοι αυτών των περιοριστικών διατάξεων. Τα συστήματα DRM μπορεί επίσης να καταργήσουν το όριο του *post-mortem auctoris*, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι μπορεί να καταστούν πιο δύσκολες οι συνθήκες υπό τις οποίες δημιουργούνται νέα έργα. Το γεγονός αυτό δεν είναι επιθυμητό είτε από οικονομικής είτε από νομικής πλευράς αφού μπορεί να οδηγήσει σε περιορισμούς στην πολιτιστική δημιουργία νέων έργων. Δεν θα είναι επίσης υπέρ της ελευθερίας της πληροφορίας που προβλέπεται από το άρθρο 10 EMRK.

5.2.4 Προστασία των δικαιωμάτων μέσω εταιριών συλλογικής διαχείρισης

Το τρέχον σύστημα κεντρικής διαχείρισης δικαιωμάτων από εταιρίες συλλογικής διαχείρισης βάσει χρήσεως, σύμφωνα με τις περιοριστικές διατάξεις των πνευματικών δικαιωμάτων, είναι μια λογική ρύθμιση που χρειάζεται για να διασφαλίζεται ότι ο δημιουργός εισπράττει ένα δίκαιο μερίδιο των εσόδων από τη χρήση των έργων του, πέραν της συμβατικής συμφωνηθείσας αμοιβής για την πρωταρχική χρήση. Ο τύπος της μεθόδου είσπραξης και οι προηγούμενες διανοιγόμενες στις εταιρίες συλλογικής διαχείρισης τεχνικές δυνατότητες, είχαν συχνά ως αποτέλεσμα πληρωμές που κάλυπταν σωρευτικά έσοδα και δικαιώματα (*royalties*). Οι εταιρίες αυτές συλλογικής διαχείρισης έχουν τώρα ξεπεράσει το πιθανό αυτό μειονέκτημα του συστήματος χρησιμοποιώντας, πιο αποτελεσματικές μεθόδους προστασίας δικαιωμάτων. Εφαρμόζονται επίσης αποτελεσματικά και τα πνευματικά δικαιώματα, καθώς και οι αξιώσεις αποζημίωσης. Είναι συνεπώς λίαν απίθανο να χαθούν αξιώσεις για αποζημίωση. Διαπιστώνεται επίσης ότι οι εταιρίες συλλογικής διαχείρισης αθροίζουν δικαιώματα (*royalties*) μόνον εάν δεν μπορούν να αναγνωριστούν ή να μετρηθούν οι αξιώσεις των επιμέρους δημιουργών, ενώ έχουν επεξεργαστεί με ιδιαίτερη λεπτομέρεια εδώ και πολύ καιρό τις εισπρακτικές τους μεθόδους. Τη στιγμή αυτή αναπτύσσουν και δοκιμάζουν συστήματα DRM που θα τους επιτρέψουν να κατανέμουν τα έσοδα με τη μέγιστη ακρίβεια.

Ωστόσο, τα συστήματα ατομικής αδειοδότησης εξακολουθούν να παρουσιάζουν σημαντικά προβλήματα. Δεν είναι ακόμη τεχνικώς ώριμα και μπορούν πάντοτε να παρακαμφθούν. Τα νομικά ζητήματα που σχετίζονται με περιοριστικές διατάξεις δεν έχουν ακόμη επιλυθεί και προκαλούν δυσανάλογα υψηλό διοικητικό φόρτο στους δημιουργούς μικρών έργων, συνήθη περίπτωση για τους δημοσιογράφους, εάν πρέπει να συνάπτουν συμβόλαιο με κάθε τελικό χρήστη. Υπάρχει φόβος το κόστος συναλλαγής για τους δημιουργούς αυτούς να είναι τόσο υψηλό ώστε να καθιστά τα συστήματα DRM ασύμφορα γι' αυτούς. Μπορεί έτσι να χαθεί καθ'

ολοκληρία ή να μειωθεί τουλάχιστον σε μεγάλο βαθμό για ένα μεγάλο αριθμό δημιουργών η αποζημίωση βάσει αξιώσεων στα πλαίσια περιοριστικών διατάξεων πνευματικών δικαιωμάτων. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΔ απέρριψε τη χρήση συστημάτων DRM όπως απαιτείται από τους ευρωπαϊκούς νομοθετικούς φορείς. Ωστόσο, η προώθηση συστημάτων DRM για την ενίσχυση των ατομικών εισοδημάτων και ο υπολογισμός αποζημιώσεων από τις εταιρίες συλλογικής διαχείρισης θα ήταν υπέρ των δημιουργών (και των παραγωγών), αφού θα καθιστούσε αποτελεσματικότερο το έργο των εταιριών συλλογικής διαχείρισης και δικαιότερες τις χρηματικές καταβολές στους δημιουργούς.

6. Κατευθυντήριες γραμμές για τη σύναψη συμβολαίων

Η Διεθνής Ομοσπονδία Δημοσιογράφων (ΔΟΔ) πιστεύει ότι, εφόσον είναι δυνατόν, οι εθνικές ενώσεις δημοσιογράφων θα πρέπει να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις που να καλύπτουν τις σημαντικότερες πτυχές των πνευματικών δικαιωμάτων. Δυστυχώς, δεν είναι δυνατόν να συνάπτονται συλλογικές συμβάσεις για κάθε δημιουργό δημοσιογραφικών έργων. Στην περίπτωση, ιδίως, των freelance δημοσιογράφων οι συλλογικές συμβάσεις δεν μπορούν να παράσχουν παρά περιορισμένη μόνο προστασία. Δίδονται λοιπόν παρακάτω ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη σύναψη συμβολαίων.

α) Η ΔΟΔ πιστεύει ότι, οσάκις αντιγράφονται και αναπαράγονται δημοσίως δημοσιογραφικές εργασίες, θα πρέπει να λαμβάνεται η έγκριση του δημοσιογράφου. Τα συμβόλαια θα πρέπει συνεπώς να διαμορφώνονται έτσι, ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν μπορούν να εκχωρούνται ή να μεταβιβάζονται δικαιώματα χονδρικής.

Δυστυχώς, η αρχή αυτή δεν είναι ακόμη γενικά γνωστή στον κόσμο, και σε ορισμένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις νομοθεσίες πολλών άλλων χωρών, τα πνευματικά δικαιώματα είναι στα χέρια του πελάτη ή του εργοδότη.

β) Τα συμβόλαια δεν θα πρέπει να συνάπτονται ποτέ προφορικά. Μια τέτοια διαδικασία απαγορεύεται δια νόμου σε ορισμένα κράτη της ΕΕ. Ωστόσο, στις περισσότερες χώρες, τα προφορικά συμβόλαια επιτρέπονται. Στα συμβόλαια αυτά, τα οποία εν γένει είναι απόρροια πειστικών χρονικών περιθωρίων, υφίσταται ο εγγενής κίνδυνος να ενσωματωθούν ασαφείς ρυθμίσεις και να ξεχαστούν αναγκαίες διατάξεις. Αξιώσεις δε, τις οποίες διατυπώνουν δημοσιογράφοι βάσει προφορικού συμβολαίου, έχουν συχνά ατυχή κατάληξη λόγω έλλειψης αποδείξεων. Εάν πειστικά χρονικά περιθώρια καθιστούν απολύτως αδύνατη τη σύναψη γραπτού συμβολαίου (αμέσως), θα πρέπει τουλάχιστον να επιβεβαιώνονται εν συντομία, με φαξ ή με e-mail, οι πλέον σημαντικοί όροι (τύπος χρήσεως, πεδίο εφαρμογής των εκχωρούμενων δικαιωμάτων, ημερομηνία παράδοσης, συμφωνημένες αμοιβές, ημερομηνία πληρωμής, ηθικά δικαιώματα).

γ) Θα πρέπει πάντοτε να συμφωνείται η ημερομηνία παράδοσης, οι αμοιβές για τα εκχωρούμενα δικαιώματα χρήσεως και η ημερομηνία πληρωμής.

δ) Κάθε συμβόλαιο θα πρέπει να περιλαμβάνει διάταξη που να καλύπτει τα ηθικά δικαιώματα του δημιουργού (π.χ. αναφορά στο άρθρο 6bis της ΡΡΥ).

ε) Θα πρέπει να διατηρείται επιφύλαξη όταν δίδεται άδεια για την κοινώς καλούμενη στα αγγλικά 'syndication' – μεταπώληση δικαιωμάτων σε τρίτα μέρη, όπως μέρη στα οποία δεν μπορούν να μεταπωληθούν τα

δικαιώματα. Θα πρέπει, επίσης, να δηλώνεται ότι ο δημιουργός πρέπει να ενημερώνεται για τυχόν τέτοιες δημοσιεύσεις, ενώ θα πρέπει να συμφωνείται η μορφή της ειδοποίησης αυτής.

στ) Εάν ένα έργο παρουσιάζεται on-line, είναι εξαιρετικά δύσκολο να υπάρχει έλεγχος. Ο δημοσιογράφος χάνει την επαφή του με τον τρόπο με τον οποίο δημοσιεύεται, αναπαράγεται ή συντάσσεται το έργο. Λύσεις στα προβλήματα αυτά μπορεί να προσφέρουν στο μέλλον διάφορα τεχνικά συστήματα διαχείρισης δικαιωμάτων. Πειράματα με τέτοια συστήματα και τεχνικές κρυπτογράφησης αποδείχθηκαν μη ιδιαίτερω επιτυχή μέχρι τώρα. Το ίδιο ισχύει και για ψηφιακά υδατογραφήματα, κλπ.

Συμφωνίες για τη χρήση δημοσιογραφικών έργων μπορούν να γίνονται με τη μορφή συλλογικών συμβάσεων ή ατομικών συμβολαίων με μεμονωμένους δημοσιογράφους. Το πλεονέκτημα των συλλογικών συμβάσεων είναι ότι δεν μπορούν να τροποποιηθούν χωρίς διαβουλεύσεις από τους εργοδότες, οι οποίοι εκμεταλλεύονται την ασθενέστερη διαπραγματευτική θέση των μεμονωμένων δημοσιογράφων. Οι συλλογικές συμβάσεις έχουν επίσης το πλεονέκτημα ότι εφαρμόζονται σε οποιοδήποτε σχετικό έργο ή σχέση απασχόλησης, έστω κι αν συμφωνείται διαφορετικά στο ατομικό συμβόλαιο.

6.1 Συλλογικές συμβάσεις

Το 19ο Παγκόσμιο Συνέδριο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων (ΔΟΔ), που έγινε στο Μάαστριχτ το 1988, έθεσε τα θεμέλια ενός **μοντέλου συλλογικής σύμβασης** σχετικής με τα πνευματικά δικαιώματα των δημοσιογράφων με εξαρτημένη σχέση εργασίας. Έκτοτε, υπήρξαν πολλές τεχνολογικές προόδους. Νέες μορφές δημοσιεύσεων όπως CD-ROM, on-line υπηρεσίες, web radio, κλπ, έχουν δημιουργήσει νέες προκλήσεις για τους δημοσιογράφους στο θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων.

Ωστόσο, οι βασικές ιδέες πίσω από το μοντέλο συλλογικής σύμβασης συνεχίζουν ακόμη να έχουν ουσιαστική, σε μεγάλο βαθμό, σημασία. Βασίζονται στη γνώση ότι οι δημοσιογράφοι, αφού είναι υπεύθυνοι για τη χρήση των έργων τους (και χρειάζεται να έχουν βιοποριστικούς πόρους) θα πρέπει να διατηρούν κατά το δυνατόν τα δικαιώματά τους στα πλαίσια της εργασιακής τους σχέσεως. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος με τον οποίο μπορούν να διατηρήσουν ένα επίπεδο ελέγχου στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα έργα τους.

Μνημόνιο της ΔΟΔ σχετικά με τα δικαιώματα χρήσεως των δημοσιογράφων ανέφερε ότι:

- Δημοσιογράφοι με εξαρτημένη σχέση εργασίας εκχωρούν, έναντι του μισθού που λαμβάνουν, στον εκδοτικό οίκο το δικαίωμα να δημοσιεύει τα άρθρα τους στο μέσο (π.χ. καθημερινή εφημερίδα) για το οποίο εργάζονται.
- Το δικαίωμα της δημοσίευσης σε άλλα μέσα, όπως ραδιόφωνο, περιοδικά, on-line υπηρεσίες, κλπ, ή με άλλες μορφές χρήσεως μπορεί να εκχωρείται εάν ο εκδοτικός οίκος ή άλλος πωλητής αναλαμβάνει να ενημερώνει τον δημοσιογράφο ή το συνδικαλιστικό του σωματείο για την πιθανή επαναχρησιμοποίηση των εκχωρούμενων δικαιωμάτων και να καταβάλλει περαιτέρω αποζημίωση για τη χρήση αυτή.
- Το μοντέλο συλλογικής σύμβασης περιλαμβάνει τις ακόλουθες απαιτήσεις, σχετικά με τα ηθικά δικαιώματα των δημοσιογράφων:
 1. Συμβάσεις σχετικές με την αναγνώριση του δημιουργού του δημοσιογραφικού έργου.

2. Το δικαίωμα παρεμπόδισης της δημοσίευσης του έργου σε άλλη εφημερίδα, περιοδικό ή βιβλίο ή εκπομπή στο ραδιόφωνο, τηλεόραση ή μέσω υπηρεσίας δεδομένων.
3. Το δικαίωμα ανασκόπησης ή απόσυρσης του έργου σε ορισμένες περιπτώσεις.
4. Την ευθύνη του εργοδότη για συμμόρφωση με την εν λόγω σύμβαση.

Το 1996, η ΔΟΔ εξέδωσε επίσης ορισμένες θεμελιώδεις και τροποποιημένες συστάσεις για το μοντέλο συλλογικής σύμβασης στις οποίες λαμβάνονταν υπόψη οι πρόσφατες τεχνικές εξελίξεις υποδεικνύοντας τιμές για τα πνευματικά δικαιώματα.

Εκτός από το μοντέλο συλλογικής σύμβασης της ΔΟΔ, η ιστοσελίδα της ΔΟΔ για τα πνευματικά δικαιώματα περιέχει και συνδέσεις με διάφορες εθνικές συλλογικές συμφωνίες που σχετίζονται με τα πνευματικά δικαιώματα, συγκεκριμένα:

- Δανία** Η συλλογική αυτή σύμβαση εφαρμόζεται σε διάφορες Δανέζικες εφημερίδες. Συνάφθηκε από την Dansk Journalist Forbundet.
- Γερμανία** Η συλλογική σύμβαση (περιοδικά) εφαρμόζεται στα περισσότερα γερμανικά περιοδικά. Συνάφθηκε μεταξύ της Deutscher Journalisten-Verband (DJV) και της ver.di, αφενός, και της Verband Deutscher Zeitschriftenverleger (VDZ), αφετέρου.
Η συλλογική σύμβαση (ημερήσιες εφημερίδες) συνάφθηκε μεταξύ της DJV και της ver.di, αφενός, και της Bundesverband Deutscher Zeitungsverleger (BDZV), αφετέρου.
- Φινλανδία** Η συλλογική σύμβαση εφαρμόζεται στις ημερήσιες εφημερίδες και περιοδικά και συνάφθηκε με την Suomen Journalistiliitto.
- Γαλλία** Διάφορες συλλογικές συμβάσεις με επιμέρους ημερήσιες εφημερίδες, που έχουν συναφθεί από το συνδικάτο των Γάλλων δημοσιογράφων.
- Σουηδία** Η συλλογική σύμβαση συνάφθηκε μεταξύ των εκδοτών ημερήσιων εφημερίδων και της Svenska Journalist Förbundet

Τη στιγμή αυτή ετοιμάζονται και άλλες εθνικές συλλογικές συμβάσεις:

Βέλγιο

Οι συλλογικές συμβάσεις για τα ημερήσια και εβδομαδιαία φύλλα περιλαμβάνουν διατάξεις για τα πνευματικά δικαιώματα: για την επαναχρησιμοποίηση του έργου είναι αναγκαία η παροχή αδειάς και πρέπει να καταβάλλεται πληρωμή. Αυτό δεν ισχύει για θυγατρικές και συνδεδεμένες εταιρίες. Ο στόχος στο Βέλγιο είναι τα δικαιώματα να ρυθμίζονται συλλογικά μέσω της οργάνωσης για τα πνευματικά δικαιώματα SAJ/JAM.

Γαλλία

Η εθνική συλλογική σύμβαση ορίζει ότι η χρήση δημοσιογραφικών έργων σε οποιοσδήποτε δημοσιεύσεις εκτός από εκείνες του εκδοτικού οίκου απαιτεί την πρότερη σύμφωνη γνώμη των ενδιαφερόμενων δημιουργών και συμφωνία για την καταβολή χρηματικής αποζημίωσης. Άλλως, η συλλογική σύμβαση αναφέρεται στο νόμο για τα πνευματικά δικαιώματα. Οργανώσεις γάλλων δημοσιογράφων έχουν συνάψει διάφορες εσωτερικές συλλογικές συμβάσεις, οι οποίες κατά πρώτο λόγο καλύπτουν τη χρήση έργων στα νέα μέσα.

Ολλανδία

Η ολλανδική συλλογική σύμβαση διασφαλίζει ότι το έργο που δημιουργείται από ένα δημοσιογράφο σε εκτέλεση της εργασιακής του σχέσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί εκτός της εφημερίδας ή του περιοδικού για το οποίο εργάζεται ο δημοσιογράφος μόνο με την έγκριση αμφοτέρων, εκδοτικού οίκου και δημοσιογράφου. Ο εκδοτικός οίκος μπορεί να χρησιμοποιεί έργα σε δημοσιεύσεις εκτός της υπόψη εφημερίδας, πρέπει όμως να παίρνει την έγκριση του δημιουργού. Ο δημιουργός μπορεί να αρνηθεί μόνον αν δεν πληρωθεί καταλλήλως για τη χρήση αυτή ή η δημοσίευση βαίνει ενάντια στην επαγγελματική του δεοντολογία.

Νορβηγία

Στη Νορβηγία, η συλλογική σύμβαση παρέχει στον εκδοτικό οίκο το αποκλειστικό δικαίωμα χρήσεως των έργων που παρήγαγε ο δημοσιογράφος για τον εκδότη βάσει των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση εργασίας του. Το δικαίωμα χρήσεως επεκτείνεται και σε άλλα μέσα ιδιοκτησίας του εκδότη, όπως ηλεκτρονικές εφημερίδες, ραδιόφωνο ή τηλεόραση. Τα μόνα που εξαιρούνται είναι συλλογικά έργα καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής αξίας. Η μεταβίβαση δικαιωμάτων χρήσεως σε τρίτους είναι δυνατή, με την υποχρέωση τότε καταβολής στον δημιουργό αμοιβής ύψους 1500 NOK για χρήση στο Internet. Ο δημιουργός μπορεί να απαιτήσει πληρωμή εάν το έργο χρησιμοποιείται στο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ εκδοτών.

Αυστρία

Η αυστριακή συλλογική σύμβαση επιτρέπει την πλήρη μεταβίβαση των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων στον εκδοτικό οίκο, ενώ επιτρέπει ρητά τη χρήση για ενιαίες εκχωρήσεις ή άλλες μορφές συντακτικής συνεργασίας. Επίσης, είναι δυνατή η μεταβίβαση των δικαιωμάτων σε τρίτους για χρήση στην Αυστρία ή στο εξωτερικό. Μετά την αποχώρησή του από τον εκδοτικό οίκο, ο δημοσιογράφος μπορεί να κάνει χρήση των έργων του χωρίς την άδεια του εκδότη ένα χρόνο μετά τη δημοσίευση. Ο δημοσιογράφος δικαιούται να αξιώσει αποζημίωση για χρήσεις στις οποίες ο εκδοτικός οίκος μεταβιβάζει τα έργα σε τρίτους για χρήση ή χρήσεις αυτών σε άλλους τίτλους ιδιοκτησίας του ίδιου εκδότη, για τους οποίους ο δημοσιογράφος δεν εργάζεται βάσει συμβάσεως.

Ελβετία

Σύμφωνα με την ελβετική γενική σύμβαση απασχόλησης, ο δημοσιογράφος εκχωρεί στον εκδοτικό οίκο τα δικαιώματα χρήσεως στα έργα που δημιουργεί προς εκπλήρωση των συμβατικών του υποχρεώσεων. Ωστόσο, η εκχώρηση των δικαιωμάτων ισχύει μόνον όσον αφορά το προϊόν για το οποίο ο δημοσιογράφος έχει συμβληθεί να εργαστεί.

Οποιαδήποτε περαιτέρω χρήση του έργου βάσει της σύμβασης απαιτεί γραπτή συμφωνία και κατάλληλη πληρωμή.

Ορισμένες από τις εθνικές συλλογικές συμβάσεις μπορούμε να τις βρούμε στις ιστοσελίδες των οργανώσεων-μελών:

Δανία:	<u>Dansk Journalist Forbundet</u>
Γερμανία:	<u>Deutscher Journalisten-Verband ver.di/DJU</u>
Εσθονία:	<u>Eesti Ajakirjanike Liit</u>
Φινλανδία:	<u>Suomen Journalistiliitto</u>
Γαλλία:	<u>Syndicat français des Journalistes</u>
Ελλάδα:	<u>Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Συντακτών</u>
Ην. Βασίλειο:	<u>National Union of Journalists of UK and Ireland</u>
Ιταλία:	<u>Federazione Nazionale Stampa Italiana</u>
Λιθουανία:	<u>Lietuvos Zurnalistu Sajunga</u>
Λουξεμβούργο:	<u>Association luxembourgeoise des journalistes</u>
Ολλανδία:	<u>Nederlandse Vereniging van Journalisten</u>
Νορβηγία:	<u>Norsk Journalistlag</u>
Πολωνία:	<u>Association of Journalists of the Republic of Poland – SDRP</u> <u>Sindicato dos Jornalistas</u>
Πορτογαλία:	<u>"impressum"</u>
Ελβετία:	<u>comedia</u> <u>Svenska Journalist Förbundet</u>
Σουηδία:	<u>Federación de Asociaciones de la Prensa Española</u>
Ισπανία:	

6.2 Ατομικές συμβάσεις με συλλογική προστασία

Ενώ οι συνθήκες απασχόλησης και τα θέματα των πνευματικών δικαιωμάτων για τους δημοσιογράφους μόνιμης απασχόλησης σε πολλές χώρες ορίζονται σε συλλογικές συμβάσεις, έχει ιδιαίτερη σημασία για τους freelance δημοσιογράφους να μπορούν να συνάπτουν ατομικά συμβόλαια, ιδίως όσον αφορά τα πνευματικά τους δικαιώματα. Οι freelance δημοσιογράφοι δεν υπάγονται εν γένει στο πεδίο εφαρμογής των συλλογικών συμβάσεων, ενώ ορισμένες φορές αυτό απαγορεύεται και δια νόμου.

Η ΔΟΔ έχει συντάξει **μοντέλο συμβολαίου και για freelance δημοσιογράφους**, το οποίο επιτρέπει γενικά την εφάπαξ χρήση των δημοσιογραφικών έργων από τους εκδοτικούς οίκους. Το μοντέλο αυτό συμβολαίου μπορεί να αναδιατυπωθεί από τον freelance στην περίπτωση δυσκολότερων συμβάσεων. Για παράδειγμα, μπορεί να κρατήσει την αποκλειστική χρήση του άρθρου, ακόμη και σε άλλες δημοσιεύσεις της ίδιας εταιρίας ή τρίτων, όπως η δημοσίευση σε βάσεις δεδομένων, κλπ.

Οι περισσότερες από τις οργανώσεις μέλη της ΔΟΔ μπορούν να παράσχουν συμβόλαια-μοντέλα για freelancers. Μια αρχική εικόνα μπορούμε να πάρουμε με μια σύντομη έρευνα των διαδικτυακών links των **οργανώσεων μελών** της ΔΟΔ.

Συλλογικές συμφωνίες για freelance δημοσιογράφους μπορούμε να βρούμε στην ιστοσελίδα της ΕΟΔ ή στις ιστοσελίδες των εθνικών ενώσεων συντακτών. Μερικές οργανώσεις διαθέτουν επίσης τα κείμενα αυτά online, π.χ. **Δανία, Γερμανία (DJV), Γερμανία (ver.di), Φινλανδία, Γαλλία (snj), Σουηδία, Ελβετία (comedia)** και **Ελβετία («impressum»)**.

Συνιστούμε να ανατρέξετε στα κείμενα για τα διάφορα πεδία δημοσιογραφικής δραστηριότητας από τις εθνικές οργανώσεις και να έλθετε σε επαφή με την οργάνωση πριν τα χρησιμοποιήσετε.

7. Η τρέχουσα κατάσταση σχετικά με τις συμβάσεις

Δεν είναι μόνον τα συμβόλαια-μοντέλα που είναι χρήσιμα για τους freelance δημοσιογράφους. Χρήσιμο είναι εν γένει να γνωρίζει κανείς και τη νομική κατάσταση όσον αφορά τα πνευματικά δικαιώματα σε μια δεδομένη χώρα για βελτίωση της διαπραγματευτικής θέσεως με τους εκδότες και τις ραδιοτηλεοπτικές εταιρίες. Λόγω ελλείψεως χώρου, δεν μπορούν να δοθούν περισσότερες λεπτομέρειες εδώ. Η **μελέτη της ΕΕ** για το δικαίωμα των πνευματικών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση δείχνει ότι η κατάσταση πόρρω απέχει από του να είναι εναρμονισμένη. Υφίσταται σαφής ανάγκη εναρμόνισης των ρυθμίσεων για το συμβατικό δικαίωμα στην Ευρώπη. Αυτό φαίνεται από τα ακόλουθα παραδείγματα.

Από τον Ιούλιο του 2002, η **Γερμανία** διαθέτει ένα νέο νόμο για τα πνευματικά δικαιώματα που προβλέπει λογικές αποζημιώσεις για τους δημιουργούς την πρώτη φορά. Σύμφωνα με το νόμο, η αποζημίωση είναι λογική εάν, κατά το χρόνο σύναψης του συμβολαίου, αντιστοιχεί στα επίπεδα τα οποία είναι κοινώς αποδεκτά και διαμορφωμένα στην αγορά, ανάλογα με τον τύπο και το πεδίο εφαρμογής των εκχωρούμενων δικαιωμάτων χρήσεως, ιδίως τη διάρκεια και το χρόνο, και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιπτώσεις. Το λογικό των αμοιβών και των συμβατικών όρων μπορεί να ελεγχθεί στα δικαστήρια. Ο νόμος για τα πνευματικά δικαιώματα επιτρέπει επίσης ρητές συμφωνίες αποζημίωσης μεταξύ ενώσεων δημιουργών και εκδοτών, στις οποίες να συμφωνούνται λογικές αμοιβές και συμβατικοί όροι.

Στην **Πολωνία**, ο δημιουργός έχει νόμιμη αξίωση σε λογική αποζημίωση, οι ενώσεις όμως επιτρέπεται να συνάπτουν συμφωνίες αποζημίωσης. Η κατάσταση στην **Ουγγαρία** και τη **Σλοβενία** είναι παρόμοια, απαιτείται δε πάντοτε γραπτή σύμβαση.

Τέτοιες συμβάσεις δεν επιτρέπονται στην **Ολλανδία** ή στο Ηνωμένο Βασίλειο ή στην **Ιρλανδία**.

Αυτά τα λίγα παραδείγματα δείχνουν ότι οι δημιουργοί δεν απολαμβάνουν το ίδιο υψηλό επίπεδο προστασίας σε όλη την Ευρώπη. Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι οι συλλογικές συμβάσεις μπορούν να πάρουν τη θέση των πνευματικών δικαιωμάτων στις χώρες εκείνες, στις οποίες τα πνευματικά δικαιώματα δεν είναι τόσο ισχυρά. Οι ενώσεις όμως δημιουργών δεν έχουν πάντοτε την ίδια διαπραγματευτική ισχύ όπως οι εκδότες ή οι ενώσεις τους. Το νομικό βάθος που μπορεί να προσφέρει ένα ομοιόμορφο ευρωπαϊκό επίπεδο πνευματικών δικαιωμάτων που προστατεύει τα συμφέροντα των δημιουργών, δεν μπορεί να αντικατασταθεί από συλλογικές συμβάσεις.

Εν κατακλείδι, παίζει πολύ σημαντικό ρόλο για τους δημοσιογράφους και τους δημιουργούς, ο ορισμός των συμβατικών όρων να στηρίζεται πρωτίστως στην ύπαρξη νομικών διατάξεων. Η **βάση δεδομένων της ΕΟΔ**

περιέχει σαφή παραδείγματα της έκτασης στην οποία θα πρέπει να εκχωρούνται τα πνευματικά δικαιώματα, και έναντι ποιας αποζημιώσεως, πώς μπορούν να προστατευθούν τα ηθικά δικαιώματα των δημιουργών και ποιοι τύποι χρήσεως αναγνωρίζονται από διάφορα εθνικά δίκαια. Οι εθνικές οργανώσεις μελών μπορούν επίσης να παράσχουν λεπτομέρειες για σχετικές δικαστικές αποφάσεις ή να παράσχουν πληροφορίες κατόπιν αιτήσεως.

8. Εταιρίες συλλογικής διαχείρισης

Δεν είναι πάντοτε δυνατόν για τους δημιουργούς να διεκδικούν από μόνοι τους τα δικαιώματά τους. Ένας μεμονωμένος δημοσιογράφος δεν μπορεί να ελέγξει ποιος αναπαράγει το άρθρο του ή φωτογραφίες σε μια έντυπη ανασκόπηση, ούτε μπορεί να παρακολουθεί ποιος φωτοαντιγραφεί τα έργα του. Ένα άτομο είναι επίσης αδύνατο να παρακολουθεί ποιος γράφει τα μεταδιδόμενα έργα του σε βίντεο ή DVD ή ποιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας κάνει χρήση άρθρων του. Ούτε και εταιρίες ακόμη δεν είναι δυνατόν πάντοτε να εντοπίζουν άτομα που χρησιμοποιούν έργα προστατευόμενα από πνευματικά δικαιώματα χωρίς να ζητήσουν άδεια. Μηχανές αναζήτησης στο Internet παρέχουν μακρούς καταλόγους παραδειγμάτων που δείχνουν πώς έργα δημιουργών χρησιμοποιούνται χωρίς αυτοί να αποκομίζουν κανένα όφελος από τη χρήση αυτή.

Σε πολλές χώρες ιδρύθηκαν **εταιρίες συλλογικής διαχείρισης** για να διασφαλιστεί ότι οι δημιουργοί εισπράττουν τα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν από τη χρήση αυτή. Οι εταιρίες αυτές συλλογικής διαχείρισης συνάπτουν συμβατικές συμφωνίες με τους δημιουργούς, π.χ. δημοσιογράφους, και στη συνέχεια επιβλέπουν για την εφαρμογή των δικαιωμάτων που οι δημιουργοί είναι αδύνατο να παρακολουθούν από μόνοι τους. Η παρακολούθηση αφορά φωτοτυπίες, ψηφιακές αναπαραγωγές με χρήση σαρωτών ή CD, εκτυπωτές, την μετάδοση προστατευόμενων έργων μέσω καλωδιακών δικτύων, τέλη σε CD-ROMs, DVDs, οπτικοακουστικές κασέτες, αποζημίωση για το δανεισμό έργων και ανάλογες περιπτώσεις καθώς και ανασκοπήσεις ηλεκτρονικού τύπου.

Οι εταιρίες συλλογικής διαχείρισης συνάπτουν συμβόλαια με κατασκευαστές, εισαγωγείς και φορείς εκμετάλλευσης διατάξεων που αποσκοπούν στην αντιγραφή έργων που προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα. Διαπραγματεύονται την καταβολή κατάλληλων αποζημιώσεων και είναι υπεύθυνες για την απόδοση των εισπραττόμενων αποζημιώσεων στους δημιουργούς ή στις οργανώσεις δημιουργών, ενίοτε δε και στους εκδότες. Το ύψος των εισπραττόμενων από τις εταιρίες αυτές αποζημιώσεων είναι σημαντικό. Δεκάδες εκατομμύρια ευρώ εισπράττονται για τους δημοσιογράφους, οι οποίοι θα πρέπει, συνεπώς, να συνάπτουν συμβόλαια με τις εθνικές τους εταιρίες συλλογικής διαχείρισης για να επωφελούνται από τις αποζημιώσεις. Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, υπάρχει μία εταιρία συλλογικής διαχείρισης η οποία, σε ορισμένες περιπτώσεις, αντιπροσωπεύει και τους εκδότες. Ωστόσο, σε άλλες χώρες, υπάρχουν περισσότερες από μία εθνικές εταιρίες, κάθε μία από τις οποίες δραστηριοποιείται σε διαφορετικό πεδίο. Για παράδειγμα, ορισμένες χώρες έχουν εταιρίες συλλογικής διαχείρισης για δημοσιογράφους που εργάζονται μόνο στον γραπτό λόγο και άλλες για φωτογράφους, οπερατέρ, κλπ.

Οι εταιρίες συλλογικής διαχείρισης διαθέτουν μια διεθνή οργάνωση ομπρέλα – την International Federation of Reproduction Rights Organisations (IFRRO) – η οποία προσπαθεί να επιβάλει την εφαρμογή των πνευματικών δικαιωμάτων σε διεθνές περιβάλλον. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου το έργο των εταιριών αυτών συλλογικής διαχείρισης ελέγχεται δραστικά σε σχέση με τους κανόνες ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά. Η **οδηγία infosoc** προβλέπει, π.χ., ότι οι εταιρίες συλλογικής διαχείρισης θα πρέπει να εξορθολογίσουν περαιτέρω τις δραστηριότητές τους και να επιτύχουν μεγαλύτερη διαφάνεια (σημείο 17 του σκεπτικού). Η ΕΟΔ πιστεύει ότι το σημείο 17 δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα οι εταιρίες συλλογικής διαχείρισης να ποδηγετηθούν σε ένα υποθετικά θετικό ανταγωνισμό που να δείχνει προτίμηση σε συμβόλαια συναπτόμενα με τις εταιρίες εκείνες που προσφέρουν τη χαμηλότερη τιμή στην εφαρμογή των δικαιωμάτων αυτών – εις βάρος των δημιουργών. Ένας τέτοιος ανταγωνισμός θα ήταν καταστροφικός για τους δημιουργούς και ασύμβατος με το επίπεδο προστασίας που απαιτούν.

Υπάρχουν επίσης χώρες, στις οποίες δεν υφίστανται ακόμη εταιρίες συλλογικής διαχείρισης ή στις οποίες υπάρχουν μόνον εταιρίες συλλογικής διαχείρισης για ορισμένες ομάδες δημιουργών, στις οποίες δεν περιλαμβάνονται οι δημοσιογράφοι. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα νέα κράτη μέλη της ΕΕ, όπως η Πολωνία, η Σλοβενία, η Τσεχική Δημοκρατία, η Σλοβακία, κ.λπ. Στις χώρες αυτές, η ΕΟΔ πρέπει να προσπαθήσει να βρει λειτουργικές λύσεις για τους δημοσιογράφους σε συνεργασία με την IFRRO και τις εθνικές οργανώσεις. Εάν η προσπάθεια αυτή αποδειχθεί αδύνατη, η αποτυχία αυτή μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στις ευρωπαϊκές χώρες με ήδη επιτυχημένα συστήματα συλλογικής διαχείρισης.

Άλλες προκλήσεις για τη μελλοντική εξέλιξη των εταιριών συλλογικής διαχείρισης θα είναι η χρήση συστημάτων DRM στο έργο των εταιριών και η εξέταση του θέματος του αν και σε ποιο βαθμό τα συστήματα DRM μπορούν να αντικαταστήσουν την εφαρμογή του καθεστώτος των δικαιωμάτων (βλ. 5.2.4 παραπάνω).

Η χρήση συστημάτων DRM από εταιρίες συλλογικής διαχείρισης είναι μια καλή ιδέα για δύο λόγους. Πρώτον, θα καταστήσει ευκολότερη τη αποσαφήνιση των ατομικών δικαιωμάτων για παραγωγές πολυμέσων. Οποιοσδήποτε επιθυμεί να συνδυάσει διάφορα έργα, όπως φωτογραφίες, κείμενο, αποσπάσματα ταινιών και μουσική σε μια παραγωγή, θα είναι ευκολότερο να διευθετήσει τα νομικά ζητήματα με τη χρήση ενός φορέα κεντρικής διαχείρισης δικαιωμάτων. Οι εταιρίες συλλογικής διαχείρισης προσφέρουν αυτόν τον τύπο πακέτου ως ένα 'one-stop shop'. Τέτοια προγράμματα εκκαθάρισης υπάρχουν στη Γερμανία, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, την Ολλανδία, τη Νορβηγία, την Πορτογαλία, την Ελβετία και τις ΗΠΑ. Τη στιγμή αυτή βρίσκεται σε ανάπτυξη ένα ευρωπαϊκό διασυνοριακό σύστημα στα πλαίσια της πρωτοβουλίας «Very Extensive Rights Data Information» (VERDI).

Τα συστήματα DRM μπορούν επίσης να βελτιώσουν το έργο των εταιριών συλλογικής διαχείρισης από πλευράς διαχείρισης δικαιωμάτων και δίκαιης κατανομής. Οι εταιρίες συλλογικής διαχείρισης έχουν παίξει πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη τέτοιων συστημάτων όσον αφορά π.χ. την αναγνώριση έργων, των δημιουργών τους και των δικαιωμάτων και αποζημιώσεων που απορρέουν από συμβόλαια εφαρμογής. Έχουν αναπτύξει το 'Common Information System' (CIS) κάτω από τη σκέπη της CISAC. Το CIS έχει σχεδιαστεί για τη δικτύωση των βάσεων δεδομένων των διαφόρων εθνικών εταιριών συλλογικής διαχείρισης. Το σύστημα περιέχει π.χ. τομείς για κατόχους δικαιωμάτων και χρήστες δικαιωμάτων ή για την αναγνώριση έργων. Η

ανάπτυξή του δεν είναι ακόμη πλήρης και υπάρχουν πολλές πολύτιμες πληροφορίες που πρέπει ακόμη να ληφθούν από τις εθνικές εταιρίες συλλογικής διαχείρισης.

9. Παραβίαση – ποια βήματα πρέπει να γίνουν;

Εάν το έργο ενός δημοσιογράφου χρησιμοποιείται για σκοπούς άλλους από εκείνους για τους οποίους έχει συμφωνήσει, ή χωρίς εξ αρχής άδεια, αυτό συνιστά καταστρατήγηση ή παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων. Ο δημοσιογράφος δεν πρέπει να το δέχεται, ενεργώντας ανάλογα με το εθνικό νομικό σύστημα. Υπάρχουν διάφοροι δυνατοί τρόποι ανάληψης δράσεως, οι τρόποι όμως αυτοί ρυθμίζονται διαφορετικά από χώρα σε χώρα:

- Μπορεί να αξιωθεί η καταβολή αποζημίωσης. Εναπόκειται στον δημοσιογράφο να προσδιορίσει την έκταση της ζημιάς. Αυτή μπορεί να συνίσταται σε απώλεια εισοδήματος, βλάβη του καλού ονόματος (φήμης) του δημοσιογράφου ή απλώς πρόκληση ζημιάς από την μη αναφορά του ονόματος του δημοσιογράφου. Η πιθανή επανόρθωση μπορεί να συνίσταται σε μια λογική αμοιβή για παροχή άδειας, στην απόδοση τυχόν οφελών που αντλήθηκαν από την παραβίαση ή στην επιστροφή τυχόν προκληθεισών απωλειών.
- Μπορεί να ζητηθεί η εξάλειψη της παραβίασης, π.χ. η απόσυρση του κομματιού που έβλαψε τη φήμη του δημιουργού.
- Μπορεί να απαιτηθεί απαγόρευση δημοσίευσης ή καταστροφή της δημοσίευσης
- Μερικές εθνικές νομοθεσίες επιτρέπουν την κατάσχεση του συνόλου των φύλλων του εντύπου.
- Σε ορισμένες χώρες, μπορεί να απαγγελθούν ποινικώς κολάσιμες κατηγορίες, οι οποίες μπορεί να απολήξουν σε καταδικαστική απόφαση κατά του μέρους που παραβίασε τα πνευματικά δικαιώματα και κατάσχεση τυχόν ήδη παραχθέντων αντιγράφων.

Εάν τα δικαιώματα έχουν μεταβιβαστεί στον εκδότη ή τον ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό, ο δημοσιογράφος μπορεί να στραφεί μόνον κατά παραβιάσεων των ηθικών του δικαιωμάτων. Επιπλέον, ο εκδότης ή ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός που κατέχει τα δικαιώματα πρέπει να συνεχίζει να δραστηριοποιείται επιχειρηματικά. Σε ορισμένες χώρες, εταιρίες συλλογικής διαχείρισης, συνδικαλιστικές ενώσεις ή επαγγελματικές οργανώσεις αναλαμβάνουν δράση κατά παραβιάσεων πνευματικών δικαιωμάτων για λογαριασμό του δημιουργού.

Στη βάση δεδομένων της ΕΟΔ μπορούν να βρεθούν περιπτώσεις μη συμβατικής παραβίασης πνευματικών δικαιωμάτων. Σχετική επίσης πληροφόρηση μπορούν να παράσχουν και οι ενώσεις μέλη της ΕΟΔ. Οι εθνικές ενώσεις δημοσιογράφων μπορούν επίσης να παράσχουν ονόματα δικηγόρων που ειδικεύονται στα πνευματικά δικαιώματα.

Το δικαίωμα συμβατικής και μη συμβατικής εφαρμογή των πνευματικών δικαιωμάτων δεν έχει ακόμη εναρμονιστεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παραπάνω, αναφέρεται η έλλειψη ευρωπαϊκού δικαίου για τα πνευματικά δικαιώματα. Η Επιτροπή της ΕΕ και άλλοι φορείς της ΕΕ εργάζονται τη στιγμή αυτή για την κατάρτιση οδηγίας για μέτρα και διαδικασίες διασφάλισης της εφαρμογής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Εάν εφαρμοστεί η προτεινόμενη αυτή οδηγία, αυτό θα είναι ένα άλλο μεγάλο βήμα προς την κατεύθυνση της προστασίας των δημιουργών. Στις προτάσεις περιλαμβάνονται δικαιώματα πληροφόρησης και αξιώσεις για αποζημίωση και εξάλειψη για λογαριασμό των δημιουργών. Θα επιτρέπουν επίσης την επιβεβαίωση των πνευματικών δικαιωμάτων από τις επαγγελματικές ενώσεις. Τέλος, η νέα οδηγία πρόκειται να περιλάβει κανόνες που μπορούν να εφαρμόζονται στην παραγωγή αποδείξεων και μέτρα νομικής επανόρθωσης.

10. Διεθνής συνεργασία

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι στο στάδιο της μεγαλύτερης διεύρυνσης της ιστορίας της. Τον Μάιο 2004, δέκα ακόμη κράτη έγιναν μέλη της. Τα νέα αυτά κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόσουν το *κοινοτικό κεκτημένο*, δηλ. τις οδηγίες που έχουν ήδη εκδοθεί τα προηγούμενα χρόνια και συνδέονται με τα πνευματικά δικαιώματα. Στην κοινωνία της πληροφορίας, τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα είναι τεράστιας σημασίας. Ο αριθμός των freelance δημοσιογράφων αυξάνει τόσο στα παλιά, όσο και στα νέα κράτη μέλη. Λόγω τούτου, είναι ακόμη πιο σημαντικό για τις δημοσιογραφικές ενώσεις και τα επαγγελματικά σωματεία να εργαστούν μαζί και να συνεργαστούν στενότερα.

Η ΕΟΔ έθεσε το θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων στον πυρήνα των δραστηριοτήτων της και συνέστησε δική της ομάδα εργασίας. Η ειδική ομάδα για τα πνευματικά δικαιώματα (Authors Rights Expert Group - AREG) συγκεντρώνει εμπειρογνώμονες από πολλές ευρωπαϊκές χώρες και ασχολείται με όλα τα σχετικά με τα πνευματικά δικαιώματα θέματα. Με παρότρυνση της AREG, η ΕΟΔ συνέστησε θέση στελέχους υπεύθυνου για τα πνευματικά δικαιώματα. Στα καθήκοντα του στελέχους αυτού της ΕΟΔ περιλαμβάνεται ο συντονισμός των εργασιών της AREG, η συνεχής ενημέρωση της ιστοσελίδας της με τρέχοντα κείμενα τόσο από Βρυξέλλες όσο και από οργανώσεις μέλη της ΕΟΔ και η δραστηριοποίησή του ως σημείου επαφής για όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Το έργο της AREG και του υπεύθυνου για τα πνευματικά δικαιώματα στελέχους της εντάσσονται στις δραστηριότητες της ΔΟΔ, η οποία δραστηριοποιείται παγκοσμίως για την ενδυνάμωση των πνευματικών δικαιωμάτων των δημοσιογράφων.

11. Μελλοντική προσέγγιση

Με την έκδοση του παρόντος εγχειριδίου, η ΔΟΔ και η ΕΟΔ στοχεύουν να επισύρουν την προσοχή στις σημαντικές εξελίξεις που επιτελούνται στο χώρο των πνευματικών δικαιωμάτων σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο όσον αφορά την εφαρμογή τους υπέρ των δημοσιογράφων.

Το εγχειρίδιο συμπληρώνεται και ενημερώνεται τακτικά ώστε να ενσωματώνονται σε αυτό όλες οι νέες εξελίξεις. Η συμβολή σας στη διεργασία αυτή είναι κρίσιμη. Μπορείτε να στέλνετε νέες πληροφορίες στην:

Pamela Morinière

International Federation of Journalists

155 Rue de la Loi

Bloc C, / 208

B-1040 Brussels

Belgium

Τηλ. +32-2-235.22.16

Φαξ +32-2-235.22.19

12. Κατάλογος συντμήσεων:

ALIS	Administration an Litterara Rattigheter i Sverige
AREG	Authors Rights Expert Group (της ΕΟΔ)
ASJA	American Society of Journalists and Authors
AVBB/	Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in Belgie/
AGJPB	Association Générale des Journalistes Professionnels de Belgique (General Association of Professional Journalists in Belgium)
CD-I	Compact Disc-Interactive
CD-ROM	Compact Disc Read-Only Memory
DJV	Deutscher Journalisten-Verband (Ένωση Γερμανών Δημοσιογράφων)
EC	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
EFJ/ΕΟΔ	European Federation of Journalists (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Δημοσιογράφων)
GATT	Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου
IFJ/ΔΟΔ	International Federation of Journalists (Διεθνής Ομοσπονδία Δημοσιογράφων)
IFRRO	International Federation of Reproduction Rights Organisations
NVJ	Nederlandse Vereniging van Journalisten (Ένωση Ολλανδών Δημοσιογράφων)
SAJ/JAM	Société de droit d' Auteur des Journalistes/ Journalisten Auteursrechten Maatschappij (Ένωση Βέλγων Δημοσιογράφων)
SNJ	Syndicat National des Journalistes (Συνδικάτο Γάλλων Δημοσιογράφων)
TRIPS	Trade-related aspects of Intellectual Property Rights
WIPO	World Intellectual Property Organisation
WTO/ΠΟΕ	World Trade Organisation (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου)
WWW	World-Wide Web

Συγγραφείς: Michael Hirschler (κεφ. 3)
Michael Klehm (κεφ. 6, 9)
Benno H. Poepelmann (κεφ. 1-6, 7, 8)
Irene Konigs (κεφ. 10)

Επιμελητής έκδοσης: Benno H. Poepelmann

Μετάφραση από το αγγλικό πρωτότυπο για την ΠΟΕΣΥ: Γεώργιος Γαδ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Είδος:	ΝΟΜΟΣ
Αριθμός:	2121
Έτος:	1993
ΦΕΚ:	A 25 19930304
Τέθηκε σε ισχύ:	04.03.1993
Αρμόδιος Φορέας:	Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
Ημ.Υπογραφής:	04.03.1993
Τίτλος:	Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα.
Προοίμιο:	Εκδίδομε τον ακόλουθο Νόμο που ψήφισε η Βουλή:
Θέματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Συγγενικά δικαιώματα ,Οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ,Ποδοσφαιρικά σωματεία ,Οργανισμοί πολιτιστικής πρωτεύουσας και μεγάρου μουσικής ,Ασυμβίβαστα δικηγόρου
Σχόλια:	Σύμφωνα με το εδ. α της παρ. 2 του άρθρου 11 του ΠΔ 311/94 (Α' 165), το αναφερόμενο τμήμα Νομοθετικού Συντονισμού μεριμνά για την εφαρμογή του παρόντος Νόμου και των συναφών διεθνών συμβάσεων.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΘΡΩΝ

Άρθρο:	1
Ημ/νία:	04.03.1993
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΗΘΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ
Τίτλος Άρθρου:	Πνευματική ιδιοκτησία
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία

Κείμενο Άρθρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ 1. Οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα). 2. Τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνουν τις εξουσίες, που προβλέπονται στα άρθρα 3 και 4 του παρόντος νόμου.

Άρθρο:	2
Ημ/νία:	15.03.2000
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ-ΕΡΓΟ
Τίτλος Άρθρου:	Αντικείμενο του δικαιώματος
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Αντικείμενο
Σχόλια:	Η παρ. 2α προστέθηκε με την παρ. 1 άρθρου 7 Ν. 2819/2000 (ΦΕΚ Α' 84). Στην παρ. 2, στον έκτο στίχο, διαγράφηκαν λέξεις και προστέθηκε η εντός " " λέξη με την παρ. 2 άρθρου 7 Ν. 2819/2000 (ΦΕΚ Α' 84).

Κείμενο Άρθρου

1. Ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα, με μουσική ή χωρίς, οι χορογραφίες και οι παντομίμες, τα οπτικοακουστικά έργα, τα έργα των εικαστικών τεχνών, στα οποία περιλαμβάνονται τα σχέδια, τα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, τα χαρακτηριστικά έργα και οι λιθογραφίες, τα αρχιτεκτονικά έργα, οι φωτογραφίες, τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα που αναφέρονται στη γεωγραφία, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη. **2.** Νοούνται επίσης ως έργα οι μεταφράσεις, οι διασκευές, οι προσαρμογές και οι άλλες μετατροπές έργων ή εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης, καθώς και οι συλλογές έργων ή συλλογές εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης ή απλών γεγονότων και στοιχείων, όπως οι εγκυκλοπαιδείες "και" οι ανθολογίες "(παραλείπονται λέξεις)" εφόσον η επιλογή ή η διευθέτηση του περιεχομένου τους είναι πρωτότυπη. Η προστασία των έργων της παρούσας παραγράφου γίνεται με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων στα προϋπάρχοντα έργα, που χρησιμοποιήθηκαν ως αντικείμενο των μετατροπών ή των συλλογών. "2.α. Αντικείμενο προστασίας είναι και οι βάσεις δεδομένων οι οποίες λόγω της επιλογής ή διευθέτησης του περιεχομένου τους αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα. Η προστασία αυτή δεν εκτείνεται στο περιεχόμενο των βάσεων δεδομένων και δεν θίγει κανένα από τα δικαιώματα που υφίστανται στο περιεχόμενο αυτό. Ως βάση δεδομένων νοείται η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή με άλλο τρόπο". (άρθρα 3 και 1 παρ. 2 Οδηγίας 96/9) **3.** Με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου 7 του παρόντος νόμου, θεωρούνται ως έργα λόγου προστατευόμενα κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και το προπαρασκευαστικό υλικό του σχεδιασμού τους. Η προστασία παρέχεται σε κάθε μορφή έκφρασης ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οι ιδέες και οι αρχές στις οποίες βασίζεται οποιοδήποτε στοιχείο προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, περιλαμβανομένων και εκείνων στις οποίες βασίζονται τα συστήματα διασύνδεσής του, δεν προστατεύονται κατά τον παρόντα νόμο. Ένα πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή θεωρείται πρωτότυπο εφόσον είναι προσωπικό πνευματικό δημιούργημα του δημιουργού του. **4.** Η προστασία του παρόντος νόμου

είναι ανεξάρτητη από την αξία και τον προορισμό του έργου, καθώς και από το γεγονός ότι το έργο προστατεύεται ενδεχομένως και από άλλες διατάξεις. **5.** Η προστασία του παρόντος νόμου δεν εκτείνεται σε επίσημα κείμενα με τα οποία εκφράζεται η άσκηση πολιτειακής αρμοδιότητας και ιδίως σε νομοθετικά, διοικητικά ή δικαστικά κείμενα, καθώς και στις εκφράσεις της λαϊκής παράδοσης, στις ειδήσεις και στα απλά γεγονότα ή στοιχεία.

Άρθρο:	3
Ημ/νία:	10.10.2002
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ
Τίτλος Άρθρου:	Το περιουσιακό δικαίωμα
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Το περιουσιακό δικαίωμα
Σχόλια:	Η παρ. 3 προστέθηκε με την παρ. 3 άρθρου 7 Ν. 2819/2000 (ΦΕΚ Α' 84). Η παρ. 1 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 81 παρ. 1 του ν. 3057/2002. Η παρ. 4 προστέθηκε με το άρθρο 81 παρ. 13 περ. Α. του ν. 3057/2002.

Κείμενο Άρθρου

"**1.** Το περιουσιακό δικαίωμα δίνει στους δημιουργούς ιδίως την εξουσία (δικαίωμα) να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν: **α)** Την εγγραφή και την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή των έργων τους με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει. **β)** Τη μετάφραση των έργων τους. **γ)** Τη διασκευή, την προσαρμογή ή άλλες μετατροπές των έργων τους. **δ)** Όσον αφορά το πρωτότυπο ή τα αντίτυπα (αντίγραφα) των έργων τους, τη διανομή τους στο κοινό με οποιαδήποτε μορφή μέσω πώλησης ή με άλλους τρόπους. Το δικαίωμα διανομής εντός της Κοινότητας αναλώνεται μόνο εάν η πρώτη πώληση ή η με οποιονδήποτε άλλο τρόπο πρώτη μεταβίβαση της κυριότητας του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων εντός της Κοινότητας πραγματοποιείται από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. **ε)** Την εκμίσθωση και το δημόσιο δανεισμό, όσον αφορά το πρωτότυπο ή τα αντίτυπα των έργων τους. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων. Τα δικαιώματα αυτά δεν εφαρμόζονται σε σχέση με τα έργα αρχιτεκτονικής και τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών. Η εκμίσθωση και ο δημόσιος δανεισμός νοούνται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην οδηγία 92/100 του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 1992 (ΕΕΕΚ αριθμ. L 346/61 - 27.11.1992). **στ)** Τη δημόσια εκτέλεση των έργων τους. **ζ)** Τη μετάδοση ή αναμετάδοση των έργων τους στο κοινό με τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση, με ηλεκτρομαγνητικά κύματα ή με καλώδια ή με άλλους υλικούς αγωγούς ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, παράλληλα προς την επιφάνεια της γης ή μέσω δορυφόρων. **η)** Την παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση στα

έργα αυτά, όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται με οποιαδήποτε πράξη παρουσίασης στο κοινό με την έννοια της παρούσας ρύθμισης. **θ)** Την εισαγωγή αντιτύπων των έργων τους που παρήχθησαν στο εξωτερικό χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού ή, εφόσον πρόκειται για εισαγωγή από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αν το δικαίωμα της εισαγωγής αντιτύπων στην Ελλάδα είχε συμβατικά διατηρηθεί από τον δημιουργό. (άρθρα 2, 3 παρ. 1 και 3, 4 Οδηγίας 2001/29 ΕΕΕΚ αριθμ. L. 167/10 - 22.6.2001)." **2.** Δημόσια θεωρείται κάθε χρήση ή εκτέλεση ή παρουσίαση του έργου, που κάνει το έργο προσιτό σε κύκλο προσώπων ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, ανεξαρτήτως από το αν τα πρόσωπα αυτού του ευρύτερου κύκλου βρίσκονται στον ίδιο ή σε διαφορετικούς χώρους. "**3.** Ο δημιουργός βάσης δεδομένων έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέψει ή να απαγορεύει: **α)** την προσωρινή ή διαρκή αναπαραγωγή της βάσης δεδομένων με κάθε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, **β)** τη μετάφραση, προσαρμογή, διευθέτηση και οποιαδήποτε άλλη μετατροπή της βάσης δεδομένων, **γ)** οποιαδήποτε μορφή διανομής της βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της στο κοινό. Η πρώτη πώληση αντιγράφου της βάσης δεδομένων στην Κοινότητα από το δικαιούχο, ή με τη συγκατάθεσή του, συνεπάγεται ανάληψη του δικαιώματος μεταπώλησης του εν λόγω αντιγράφου στην Κοινότητα, **δ)** οποιαδήποτε ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση της βάσης δεδομένων στο κοινό, **ε)** οποιαδήποτε αναπαραγωγή, διανομή, ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση στο κοινό των αποτελεσμάτων των πράξεων που αναφέρονται στο στοιχείο β'. Ο νόμιμος χρήστης βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της μπορεί να εκτελέσει χωρίς άδεια του δημιουργού, οποιαδήποτε από τις παραπάνω πράξεις οι οποίες είναι αναγκαίες για την πρόσβαση στο περιεχόμενο της βάσης δεδομένων και την κανονική χρησιμοποίησή της. Στο μέτρο που ο νόμιμος χρήστης δικαιούται να χρησιμοποιεί τμήμα μόνο της βάσης δεδομένων, η προηγούμενη διάταξη εφαρμόζεται μόνο για το τμήμα αυτό. Συμφωνίες αντίθετες προς τις ρυθμίσεις των δύο αμέσως προηγούμενων εδαφίων είναι άκυρες." (άρθρα 5, 6 παρ. 1 και 15 Οδηγίας 96/9) "**4.** Αναπαραγωγή ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων για ιδιωτικούς σκοπούς δεν επιτρέπεται."

Άρθρο:	4
Ημ/νία:	04.03.1993
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΗΘΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ
Τίτλος Άρθρου:	Το ηθικό δικαίωμα
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Το ηθικό δικαίωμα

Κείμενο Άρθρου

1. Το ηθικό δικαίωμα δίνει στο δημιουργό ιδίως τις εξουσίες: **α)** της απόφασης για το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο κατά τους οποίους το έργο θα γίνει προσιτό στο κοινό (δημοσίευση), **β)** της αναγνώρισης της πατρότητάς του πάνω στο έργο και ειδικότερα την εξουσία να απαιτεί, στο

μέτρο του δυνατού, τη μνεία του ονόματός του στα αντίτυπα του έργου του και σε κάθε δημόσια χρήση του έργου του ή, αντίθετα, να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί ψευδώνυμο, **γ)** της απαγόρευσης κάθε παραμόρφωσης, περικοπής ή άλλης τροποποίησης του έργου του, καθώς και κάθε προσβολής του δημιουργού οφειλομένης στις συνθήκες παρουσίασης του έργου στο κοινό, **δ)** της προσπέλασης στο έργο του, έστω και αν το περιουσιακό δικαίωμα στο έργο ή η κυριότητα στον υλικό φορέα του έργου ανήκει σε άλλον, οπότε η προσπέλαση πρέπει να πραγματοποιείται κατά τρόπο που προκαλεί τη μικρότερη δυνατή ενόχληση στο δικαιούχο, **ε)** προκειμένου περί έργων λόγου ή επιστήμης, της υπαναχώρησης από συμβάσεις μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος ή εκμετάλλευσής του ή άδειας εκμετάλλευσής του εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την προστασία της προσωπικότητάς του εξαιτίας μεταβολής στις πεποιθήσεις του ή στις περιστάσεις και με καταβολή αποζημίωσης στον αντισυμβαλλόμενο για τη θετική του ζημία.

2. Στην τελευταία περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου, η υπαναχώρηση ενεργεί μετά την καταβολή της αποζημίωσης. Αν, μετά την υπαναχώρηση, ο δημιουργός αποφασίσει και πάλι να προβεί σε μεταβίβαση ή εκμετάλλευση του έργου ή έργου παραπλήσιου, οφείλει κατά προτεραιότητα να προσφέρει στον παλιό αντισυμβαλλόμενο του τη δυνατότητα να ανακαταρτίσει την παλαιά σύμβαση με όρους όμοιους ή ανάλογους προς εκείνους που ίσχυαν κατά το χρόνο της υπαναχώρησης.

3. Το ηθικό δικαίωμα είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό δικαίωμα και παραμένει στο δημιουργό ακόμα και μετά τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος.

Άρθρο:	8
Ημ/νία:	24.12.1997
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΕΡΓΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ
Τίτλος Άρθρου:	Έργα μισθωτών
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία, Έργα μισθωτών
Σχόλια:	Στο τέλος του παρόντος άρθρου προστέθηκε εδάφιο από την παρ. 17 του άρθρου 8 του Ν. 2557/1997.

Κείμενο Άρθρου

Επί έργων που δημιουργήθηκαν από μισθωτούς σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας, αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος είναι ο δημιουργός. Αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, στον εργοδότη μεταβιβάζονται αυτοδικαίως εκείνες μόνο οι εξουσίες από το περιουσιακό δικαίωμα, που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης. "Το περιουσιακό δικαίωμα επί των έργων που δημιουργήθηκαν από τους απασχολούμενους με οποιαδήποτε σχέση εργασίας στο Δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ., σε εκτέλεση του υπηρεσιακού τους καθήκοντος μεταβιβάζεται αυτοδικαίως στον εργοδότη, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία".

Άρθρο:	13
Ημ/νία:	04.03.1993
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΑΔΕΙΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ
Τίτλος Άρθρου:	Συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης

Κείμενο Άρθρου

1. Ο δημιουργός του έργου μπορεί να καταρτίζει συμβάσεις, με τις οποίες αναθέτει στον αντισυμβαλλόμενο και αυτός αναλαμβάνει την υποχρέωση να ασκήσει εξουσίες, που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα (συμβάσεις εκμετάλλευσης). **2.** Ο δημιουργός του έργου μπορεί να επιτρέπει σε κάποιον άλλον την άσκηση εξουσιών, που απορρέουν από το περιουσιακό του δικαίωμα (άδειες εκμετάλλευσης). **3.** Οι συμβάσεις και οι άδειες εκμετάλλευσης μπορεί να είναι αποκλειστικές ή μη αποκλειστικές. Οι αποκλειστικές συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης παρέχουν στον αντισυμβαλλόμενο το δικαίωμα να ασκεί τις εξουσίες στις οποίες αναφέρεται η σύμβαση ή η άδεια κατ' αποκλεισμό οποιουδήποτε τρίτου. Οι μη αποκλειστικές συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης παρέχουν στον αντισυμβαλλόμενο το δικαίωμα να ασκεί τις εξουσίες, στις οποίες αναφέρεται η σύμβαση ή η άδεια παράλληλα προς το δημιουργό και άλλους αντισυμβαλλομένους. Όταν υπάρχει σύμβαση ή άδεια εκμετάλλευσης ο αντισυμβαλλόμενος νομιμοποιείται, εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία να ζητεί, στο δικό του όνομα, τη δικαστική προστασία των εξουσιών, που ασκεί από παράνομες προσβολές τρίτων. **4.** Σε περίπτωση αμφιβολίας, η σύμβαση και η άδεια εκμετάλλευσης θεωρούνται μη αποκλειστικές. **5.** Η σύμβαση ή η άδεια δεν μπορεί ποτέ να περιλαμβάνει το σύνολο των μελλοντικών έργων του δημιουργού και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αναφέρεται και σε τρόπους εκμετάλλευσης που δεν ήταν γνωστοί κατά το χρόνο της κατάρτισης των σχετικών δικαιοπραξιών. **6.** Τα δικαιώματα εκείνου που αναλαμβάνει την εκμετάλλευση ή που αποκτά τη δυνατότητα εκμετάλλευσης δεν μπορούν να μεταβιβασθούν μεταξύ ζώντων χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού.

Άρθρο:	17
Ημ/νία:	04.03.1993
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ
Τίτλος Άρθρου:	Μεταβίβαση του υλικού φορέα
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Μεταβίβαση του υλικού φορέα

Κείμενο Άρθρου

Η μεταβίβαση της κυριότητας του υλικού φορέα, όπου έχει ενσωματωθεί το έργο, σε πρωτότυπο ή αντίγραφο ή αντίτυπο, δεν επιφέρει μεταβίβαση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και

δεν παρέχει στο νέο κτήτορα εξουσίες εκμετάλλευσης του έργου, εκτός αν εγγράφως έχει συμφωνηθεί το αντίθετο ήδη με τον αρχικό δικαιούχο του περιουσιακού δικαιώματος.

Άρθρο: 18
Ημ/νία: 10.09.2002
Ημ/νία 04.03.1993
Ισχύος:
Περιγραφή
όρου ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ
θησαυρού:
Τίτλος
Άρθρου: Αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση
Λήμματα: Πνευματική ιδιοκτησία ,Αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση ,Οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ,Εύλογη αμοιβή ,Υπεύθυνη δήλωση
Σχόλια: Οι παρ. 4, 5, 6, 7, 8, 9 και 10 προστέθηκαν με την παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 2435/1996, και ισχύουν από 20.08.1996 - Η παρ. 3 αντικαταστάθηκε και η παρ. 11 προστέθηκε με τις παρ. 1 και 5 αντιστοίχως του άρθρου 14 του Ν. 3049/2002 (Α 212), με ισχύ από 10.9.2002, ενώ οι εντός () λέξεις των παρ. 4 και 9 διεγράφησαν με τις παρ. 2 και 3 αντιστοίχως των ιδίων άρθρου και νόμου (Α 212/10.9.2002).

Κείμενο Άρθρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ **1.** Με την επιφύλαξη των επομένων παραγράφων επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή ενός έργου, που έχει νομίμως δημοσιευθεί εφόσον η αναπαραγωγή γίνεται για ιδιωτική χρήση εκείνου που την κάνει. Δεν αποτελεί ιδιωτική χρήση η χρήση στο πλαίσιο μιας επιχείρησης ή μιας υπηρεσίας ή ενός οργανισμού. **2.** Η ελευθερία της αναπαραγωγής για ιδιωτική χρήση δεν ισχύει όταν με την αναπαραγωγή εμποδίζεται η κανονική εκμετάλλευση του έργου ή βλάπτονται τα νόμιμα συμφέροντα των δημιουργών και ιδίως: **α)** όταν αναπαράγεται αρχιτεκτονικό έργο σε μορφή κτιρίου ή άλλης παρεμφερούς κατασκευής, **β)** όταν αναπαράγεται, με τεχνικά μέσα, έργο των εικαστικών τεχνών, που κυκλοφορεί σε περιορισμένο αριθμό ή η γραφική παράσταση μουσικού έργου. **3.** Εάν για την ελεύθερη αναπαραγωγή του έργου χρησιμοποιούνται τεχνικά μέσα, ήτοι συσκευές εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, συσκευές ή εξαρτήματα μη ενσωματωμένα ή ενσωματώσιμα στην κύρια μονάδα ηλεκτρονικών υπολογιστών που λειτουργούν σε συνάρτηση με αυτούς και χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την ψηφιακή αντιγραφή ή για την ψηφιακή μετεγγραφή από ή προς αναλογικά μέσα (εξαιρουμένων των εκτυπωτών), μαγνητικές ταινίες ή άλλοι υλικοί φορείς πρόσφοροι για την αναπαραγωγή ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, συμπεριλαμβανομένων των υλικών φορέων ψηφιακής αντιγραφής - όπως CD-RW, CD-R, φορητοί οπτικοί μαγνητικοί δίσκοι χωρητικότητας άνω των 100 εκατομμυρίων ψηφίων (άνω των 100 Mbytes), αποθηκευτικά μέσα/ δισκέτες κάτω των 100 εκατομμυρίων ψηφίων (κάτω των 100 Mbytes) φωτοτυπικά μηχανήματα, χαρτί

κατάλληλο για φωτοτυπίες, οφείλεται εύλογη αμοιβή στο δημιουργό του έργου και στους κατά την παρούσα διάταξη δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων, εξαιρουμένων των προς εξαγωγή ειδών. Η αμοιβή ορίζεται σε 6% της αξίας των συσκευών εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, συμπεριλαμβανομένων και των συσκευών ή εξαρτημάτων μη ενσωματωμένων ή μη ενσωματώσιμων στην κύρια μονάδα του ηλεκτρονικού υπολογιστή (εκτός από σαρωτές), των μαγνητικών ταινιών ή άλλων υλικών φορέων πρόσφορων για την αναπαραγωγή ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας καθώς και των υλικών φορέων ψηφιακής αντιγραφής - εκτός από τα αποθηκευτικά μέσα/δισκέτες κάτω των 100 εκατομμυρίων ψηφίων (κάτω των 100 Mbytes) - και σε 4% της αξίας των φωτοτυπικών συσκευών, των σαρωτών, του χαρτιού κατάλληλου για φωτοτυπίες και των αποθηκευτικών μέσων (δισκέτες) χωρητικότητας κάτω των 100 εκατομμυρίων ψηφίων (κάτω των 100Mbytes). Σε κάθε περίπτωση ο υπολογισμός της αξίας γίνεται κατά την εισαγωγή ή τη διάθεση από το εργοστάσιο. Η αμοιβή καταβάλλεται από τους εισαγωγείς ή από τους παραγωγούς των αντικειμένων αυτών και σημειώνεται στο τιμολόγιο, εισπράττεται δε από οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που λειτουργούν με έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού και καλύπτουν εν όλω ή εν μέρει την ενδιαφερόμενη κατηγορία των δικαιούχων. Η αμοιβή που εισπράττεται από την εισαγωγή ή την παραγωγή φωτοτυπικών μηχανημάτων, χαρτιού κατάλληλου για φωτοτυπίες, αποθηκευτικών μέσων (δισκετών) κάτω των 100 εκατομμυρίων ψηφίων και σαρωτών (4%) κατανέμεται εξ ημισείας μεταξύ των πνευματικών δημιουργών και των εκδοτών εντύπων. Η αμοιβή που εισπράττεται από την εισαγωγή ή την παραγωγή των συσκευών εγγραφής και υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, των συσκευών και εξαρτημάτων μη ενσωματωμένων στην κύρια μονάδα ηλεκτρονικών υπολογιστών (6%), καθώς και των υλικών φορέων ψηφιακής αντιγραφής εκτός από τα αποθηκευτικά μέσα (δισκέτες) κάτω των 100 εκατομμυρίων ψηφίων, κατανέμεται κατά 55% στους πνευματικούς δημιουργούς, 25% στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και 20% στους παραγωγούς γραμμένων μαγνητικών ταινιών ή άλλων γραμμένων υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας". **4.** Κάθε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης έχει το δικαίωμα να ζητήσει οποτεδήποτε από οποιονδήποτε οφειλέτη, κοινοποιώντας του σχετική γραπτή πρόσκληση, να δηλώσει εγγράφως και υπευθύνως κατά το ν. 1599/1986 προς τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας: **α)** τη συνολική αξία των συσκευών εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, φωτοτυπικών μηχανημάτων, χαρτιού κατάλληλου για φωτοτυπίες, ηλεκτρονικών υπολογιστών ή άλλων τεχνικών μέσων τα οποία χρησιμοποιούνται για την αναπαραγωγή έργου κατά τα ανωτέρω και τα οποία κατά περίπτωση εισήγαγε ή διέθεσε (ή επώλησε) και **β)** ότι αυτή είναι πράγματι η συνολική αξία χωρίς καμία απόκρυψη. Μέσα σε ένα (1) μήνα από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης ο οφειλέτης υποχρεούται να υποβάλει στον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας την ως άνω υπεύθυνη δήλωση υπογραμμένη από τον ίδιο, όταν πρόκειται για ατομική επιχείρηση, ή από τον κατά το Καταστατικό εκπρόσωπό του, όταν πρόκειται για εταιρεία. **5.** Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης δεν δικαιούνται να

ζητήσουν από τον ίδιο οφειλέτη την υποβολή νέας υπεύθυνης δήλωσης πριν επέλθουν έξι (6) τουλάχιστον μήνες από την υποβολή της αμέσως προηγούμενης. **6.** Αν ο οφειλέτης δεν συμμορφωθεί με την υποχρέωση υποβολής της υπεύθυνης δήλωσης που αναφέρεται παραπάνω, το μονομελές πρωτοδικείο, δικάζον κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, διατάσσει την άμεση εκ μέρους του κληθέντος υποβολή της υπεύθυνης δήλωσης με την απειλή, σε κάθε περίπτωση μή συμμορφώσεώς του, χρηματικής ποινής υπέρ του αιτούντος οργανισμού συλλογικής διαχείρισης ενός (1.000.000) μέχρι δέκα (10.000.000) εκατομμυρίων δραχμών. **7.** Αν ο οφειλέτης, μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών από τη δημοσίευση της παραπάνω απόφασης, δεν συμμορφωθεί με την υποχρέωση υποβολής της υπεύθυνης δήλωσης, αίρεται ως προς αυτόν, ανεξάρτητα από κάθε άλλη κύρωση, ο χρονικός περιορισμός των έξι (6) μηνών, κατά τα ανωτέρω, και οποιοσδήποτε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης δικαιούται να ζητήσει από αυτόν υποβολή υπεύθυνης δήλωσης κάθε μήνα. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται ως προς καθεμία υπεύθυνη δήλωση οι διατάξεις της αμέσως προηγούμενης παραγράφου. **8.** Κάθε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης με δικές του δαπάνες, δικαιούται να ζητήσει τον έλεγχο της ακρίβειας του περιεχομένου οποιοσδήποτε υπεύθυνης δήλωσης από έναν ορκωτό ελεγκτή που ορίζεται από τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Σε περίπτωση άρνησης του οφειλέτη να δεχθεί τον ανωτέρω έλεγχο, η διενέργειά του διατάσσεται από το μονομελές πρωτοδικείο, σύμφωνα με όσα ορίζονται παραπάνω. Η εκάστοτε έκθεση του ορκωτού ελεγκτή κατατίθεται στον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας και αντίγραφο αυτής δικαιούται να λάβει κάθε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης. Η διενέργεια νέου ελέγχου κατ' αίτηση άλλων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης για την ίδια δήλωση αποκλείεται. **9.** Τα δικαιώματα των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους έχουν κατ' αλληλίων και όλες οι επιχειρήσεις που εισάγουν ή παράγουν ή διαθέτουν (ή πωλούν) τεχνικά μέσα και υλικούς φορείς που υπόκεινται στην αμοιβή του παρόντος άρθρου. Στην περίπτωση διενέργειας ελέγχου από ορκωτό ελεγκτή, η σχετική δαπάνη βαρύνει την επιχείρηση που ζήτησε τη διενέργειά του. **10.** Σε περίπτωση κατά την οποία για την καταβολή της εύλογης αμοιβής επιλέγεται ο εισαγωγέας, είτε πρόκειται για εισαγωγή είτε για ενδοκοινοτική απόκτηση των αναφερομένων στην παράγραφο 3 του άρθρου 18 του ν. 2121/1993 υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας ή άλλων τεχνικών μέσων, η αμοιβή υπολογίζεται επί της αξίας που αναγράφεται στο τιμολόγιο του ξένου οίκου, η δε προβλεπόμενη από το παρόν άρθρο σημείωση επί του τιμολογίου γίνεται επί του τιμολογίου διάθεσης των εν λόγω υλικών φορέων και τεχνικών μέσων και αναφέρει απλώς ότι στην τιμή διάθεσης περιλαμβάνεται και η υπολογισθείσα επί της ανωτέρω αξίας αμοιβή της παραγράφου 3 του άρθρου 18 του ν. 2121/1993. Η αμοιβή καθίσταται απαιτητή τρεις (3) μήνες από την εισαγωγή. **11.** Όταν στην ίδια κατηγορία ή υποκατηγορία δικαιούχων υπάρχουν περισσότεροι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης και η συμφωνία για τη μεταξύ τους κατανομή του ποσοστού της εύλογης αμοιβής δεν έχει επιτευχθεί μέχρι την 1 η Απριλίου εκάστου έτους, η κατανομή των ποσοστών της εύλογης αυτής αμοιβής στους

οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης της κάθε κατηγορίας ή υποκατηγορίας δικαιούχων, ο τρόπος είσπραξης και καταβολής, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια καθορίζεται με απόφαση του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Ο.Π.Ι.). Η απόφαση του Ο.Π.Ι. διαμορφώνεται σύμφωνα με τις απόψεις των ενδιαφερόμενων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης την καλή πίστη, τα συναλλακτικά ήθη και τις ακολουθούμενες πρακτικές σε διεθνές και κοινοτικό επίπεδο. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης που δεν συμφωνούν με την απόφαση του Ο.Π.Ι., μπορούν να ζητήσουν από το Μονομελές Πρωτοδικείο δικάζον κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων να καθορίσει άλλη κατανομή, οι οφειλέτες όμως υποχρεούνται να καταβάλουν στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης την εύλογη αμοιβή με βάση την απόφαση του Ο.Π.Ι.. Η καταβολή αυτή συνεπάγεται την εξόφληση και ελευθέρωσή τους".

Άρθρο:	20
Ημ/νία:	10.10.2002
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ (ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ)
Τίτλος Άρθρου:	Σχολικά βιβλία και ανθολογίες
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Σχολικά βιβλία και ανθολογίες
Σχόλια:	Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 μέσα σε "" προστέθηκε με το άρθρο 81 παρ. 12 του ν. 3057/2002.

Κείμενο Άρθρου

1. Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή σε εκπαιδευτικά βιβλία, που χρησιμοποιούνται ως βιβλία διδασκαλίας για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση εγκεκριμένα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή από άλλο αρμόδιο υπουργείο κατά το επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα, έργων του λόγου ενός ή περισσότερων συγγραφέων νομίμως δημοσιευμένων, που αποτελούν μικρό τμήμα της συνολικής δημιουργίας του καθενός από αυτούς. "Η ρύθμιση αυτή αφορά μόνο την έντυπη αναπαραγωγή"

2. Μετά το θάνατο του δημιουργού, επιτρέπεται χωρίς την άδεια των δικαιούχων του και χωρίς αμοιβή η αναπαραγωγή σε ανθολογίες έργων του λόγου περισσότερων συγγραφέων νομίμως δημοσιευμένων, που αποτελούν μικρό τμήμα της συνολικής δημιουργίας του καθενός από αυτούς. **3.** Η αναπαραγωγή, όπως ορίζεται στις προηγούμενες παραγράφους, δεν πρέπει να εμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση του έργου από το οποίο παίρνονται τα κείμενα και πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον τα ονόματα αυτά εμφανίζονται στην πηγή.

Άρθρο:	21
Ημ/νία:	04.03.1993
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ (ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ)
Τίτλος Άρθρου:	Αναπαραγωγή για διδασκαλία
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Αναπαραγωγή για διδασκαλία

Κείμενο Άρθρου

Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή άρθρων νομίμως δημοσιευμένων σε εφημερίδα ή σε περιοδικό, σύντομων αποσπασμάτων έργου ή τμημάτων σύντομου έργου ή έργου των εικαστικών τεχνών νομίμως δημοσιευμένου, εφόσον γίνεται αποκλειστικά για τη διδασκαλία ή τις εξετάσεις σε εκπαιδευτικό ίδρυμα, στο μέτρο που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό, είναι σύμφωνη με τα χρηστά ήθη και δεν εμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση. Η αναπαραγωγή πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον τα ονόματα αυτά εμφανίζονται στην πηγή.

Άρθρο:	22
Ημ/νία:	04.03.1993
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ (ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ)
Τίτλος Άρθρου:	Αναπαραγωγή από βιβλιοθήκες και αρχεία
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Αναπαραγωγή από βιβλιοθήκες και αρχεία

Κείμενο Άρθρου

Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή ενός πρόσθετου αντιτύπου από μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία, που έχουν αντίτυπο του έργου στην μόνιμη συλλογή τους, προκειμένου να διατηρήσουν το αντίτυπο αυτό ή να το μεταβιβάσουν σε άλλη, μη κερδοσκοπική, βιβλιοθήκη ή αρχείο. Η αναπαραγωγή επιτρέπεται μόνο αν είναι αδύνατη η προμήθεια ενός τέτοιου αντιτύπου από την αγορά σε σύντομο χρόνο και με εύλογους όρους.

Άρθρο:	25
Ημ/νία:	04.03.1993
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ (ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ)
Τίτλος Άρθρου:	Χρήση για λόγους ενημέρωσης
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Χρήση για λόγους ενημέρωσης

Κείμενο Άρθρου

1. Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή στο μέτρο που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό: **α)** η αναπαραγωγή και η διάδοση στο κοινό, για λόγους περιγραφής επίκαιρων γεγονότων με μέσα μαζικής επικοινωνίας έργων, που βλέπονται ή ακούγονται κατά τη διάρκεια ενός τέτοιου γεγονότος, **β)** η αναπαραγωγή και η διάδοση στο κοινό με μέσα μαζικής επικοινωνίας προς το σκοπό της ενημέρωσης επί επίκαιρων γεγονότων πολιτικών λόγων, προσφωνήσεων, κηρυγμάτων, δικανικών αγορεύσεων ή άλλων έργων παρόμοιας φύσης, καθώς και περιλήψεων ή αποσπασμάτων από διαλέξεις, εφόσον τα έργα αυτά παρουσιάζονται δημόσια. **2.** Η αναπαραγωγή και η διάδοση στο κοινό πρέπει, όταν αυτό είναι δυνατό, να συνοδεύονται από την ένδειξη της πηγής και του ονόματος του δημιουργού.

Άρθρο:	33
Ημ/νία:	10.10.2002
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΑΞΙΩΣΗ ΑΜΟΙΒΗΣ ΕΝΤΥΠΗ ΕΚΔΟΣΗ
Τίτλος Άρθρου:	Ρυθμίσεις για τη σύμβαση έντυπης έκδοσης και δικαιώματα μεταφραστή
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία, Αμοιβή, Έντυπη έκδοση
Σχόλια:	Η λέξη "διανομή" αντικατέστησε τη φράση "θέση σε κυκλοφορία" στις παρ. 1 και 6 με το άρθρο 81 παρ. 13 περ. Β του ν. 3057/2002 (ΦΕΚ Α 239).

Κείμενο Άρθρου

1. Η αμοιβή, που οφείλει να καταβάλει ο εκδότης έντυπης έκδοσης στο δημιουργό για την αναπαραγωγή και τη "διανομή" του έργου ή αντιτύπων αυτού, συμφωνείται σε ορισμένο ποσοστό επί της λιανικής τιμής πώλησης όλων των πωλούμενων αντιτύπων. Όταν η σύμβαση έντυπης έκδοσης αφορά λογοτεχνικό έργο όπως διήγημα, νουβέλα, μυθιστόρημα, ποίημα, δοκίμιο, κριτικό δοκίμιο, θεατρικό έργο, ταξιδιωτικό έργο, βιογραφία, που εκδίδεται στην πρωτότυπή του γλώσσα με τη μορφή βιβλίου, εξαιρουμένων των βιβλίων τσέπης, η αμοιβή που οφείλει να καταβάλλει ο εκδότης στο δημιουργό μετά την πώληση των χιλίων (1.000) αντιτύπων δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το 10% επί της τιμής λιανικής πώλησης όλων των πωλούμενων αντιτύπων. **2.** Κατ' εξαίρεση της προηγούμενης παραγράφου η αμοιβή του δημιουργού μπορεί να συμφωνηθεί σε ορισμένο ποσό στις εξής περιπτώσεις: **α)** συλλογικά έργα, **β)** εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, ανθολογίες έργων τρίτων, **γ)** σχολικά βιβλία και βοηθήματα, **δ)** λευκώματα, ημερολόγια, ατζέντες, πρακτικοί οδηγοί, έντυπα παιχνίδια και εκπαιδευτικό υλικό όπως χάρτες, άτλαντες, **ε)** πρόλογοι, σχολιασμοί, εισαγωγές, παρουσιάσεις, **στ)** εικονογραφήσεις και φωτογραφικό υλικό εντύπων εκδόσεων, **ζ)** μη λογοτεχνικά εικονογραφημένα παιδικά βιβλία, η) πολυτελείς εκδόσεις περιορισμένου αριθμού εντύπων, **θ)** περιοδικά, εφημερίδες. **3.** Εάν υπάρχουν περισσότεροι δημιουργοί, και η μεταξύ τους σχέση δεν έχει ρυθμιστεί διαφορετικά, η ποσοστιαία αμοιβή

κατανέμεται σε αυτούς ανάλογα με την έκταση της συμβολής του καθενός. Σε περίπτωση που ένας ή περισσότεροι δημιουργοί δεν προστατεύονται κατά τις διατάξεις των νόμων περί πνευματικής ιδιοκτησίας, οι προστατευόμενοι δημιουργοί παίρνουν το ποσοστό αμοιβής που συμφωνήθηκε ή αυτό το οποίο θα έπαιρναν κατά την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, αν προστατεύονταν όλοι οι δημιουργοί. **4.** Σε περίπτωση εκμίσθωσης ή δανεισμού αντιτύπων από τρίτων, η αμοιβή για την παροχή της αναγκαίας άδειας κατανέμεται σε ίσα μέρη ανάμεσα στο δημιουργό και τον εκδότη. **5.** Στις περιπτώσεις που αμοιβή του δημιουργού καθορίζεται σε ποσοστό επί της λιανικής πώλησης, όλα τα αντίτυπα του έργου πρέπει να φέρουν την υπογραφή του συγγραφέα, εκτός αν συμφωνηθεί άλλος τρόπος ελέγχου. Με προεδρικό διάταγμα, που θα εκδοθεί εντός εξαμήνου από της ισχύος του παρόντος νόμου, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού και έπειτα από ακροάσεις των ενδιαφερομένων επαγγελματικών κλάδων, θα καθορισθεί άλλος τρόπος ελέγχου του αριθμού των πωλούμενων αντιτύπων. **6.** Η αμοιβή που οφείλει να καταβάλλει ο εκδότης έντυπης έκδοσης στο μεταφραστή ενός έργου για τη μετάφραση, την αναπαραγωγή και "διανομή" του έργου, συμφωνείται σε ορισμένο ποσοστό επί της τιμής λιανικής πώλησης όλων των πωλούμενων αντιτύπων. Οι διατάξεις των παραγράφων 2, 4 και 5 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως. **7.** Το όνομα του μεταφραστή αναφέρεται υποχρεωτικά και με εμφανή τρόπο στη σελίδα του κύριου τίτλου του βιβλίου. Μετά από συμφωνία με τον εκδότη, το όνομα του μεταφραστή μπορεί να αναφέρεται και στο εξώφυλλο του βιβλίου.

Άρθρο:	35
Ημ/νία:	24.12.1997
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΜΕΤΑΔΟΣΗ
Τίτλος Άρθρου:	Ρυθμίσεις για τη ραδιοφωνική και τηλεοπτική μετάδοση
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Αμοιβή ,Ραδιοτηλεοπτικό
Σχόλια:	Η παρ. 3 και 4 αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 8 του Ν. 2557/1997.

Κείμενο Άρθρου

1. Εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, σε περίπτωση επανάληψης της μετάδοσης ενός έργου από το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση δεν χρειάζεται άλλη συναίνεση του δημιουργού πέρα από την αρχική, ο ραδιοτηλεοπτικός όμως οργανισμός υποχρεούται να καταβάλει πρόσθετη αμοιβή στο δημιουργό που ορίζεται για την πρώτη επανάληψη σε ποσοστό τουλάχιστον 50% του ποσού που αρχικά συμφωνήθηκε και για κάθε επόμενη σε ποσοστό 20%. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν ισχύει στις σχέσεις των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης με τους χρήστες που ρυθμίζονται στο άρθρο 56 του παρόντος νόμου. **2.** Η σύμβαση ραδιοφωνικής ή

τηλεοπτικής μετάδοσης, αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, δεν δίνει στον αντισυμβαλλόμενο ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό την εξουσία να επιτρέψει σε τρίτους τη μετάδοση ή αναμετάδοση του έργου στο κοινό με ηλεκτρομαγνητικά κύματα ή με υλικούς αγωγούς ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, παράλληλα προς την επιφάνεια της γης ή μέσω δορυφόρων. **3.** Η παρουσίαση έργου στο κοινό μέσω δορυφόρου συντελείται αποκλειστικά στο Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο έδαφος του οποίου, κάτω από τον έλεγχο και την ευθύνη του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, τα σήματα που περιέχουν προγράμματα εισάγονται σε μια αδιάκοπη αλυσίδα μετάδοσης προς το δορυφόρο και από εκεί προς το έδαφος. Εάν τα σήματα που περιέχουν προγράμματα έχουν κωδικοποιημένη μορφή, τότε υπάρχει παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου, εφόσον τίθενται στη διάθεση του κοινού από το ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό ή με τη συγκατάθεση του τα μέσα για την αποκωδικοποίηση του προγράμματος. Σε περίπτωση που η παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου τελείται σε μη κοινοτικό κράτος, το οποίο δεν παρέχει επίπεδο προστασίας που προβλέπεται δυνάμει του νόμου αυτού, όπως τροποποιείται με τον παρόντα νόμο, ισχύουν τα εξής: *ι)* εάν τα σήματα που περιέχουν προγράμματα εκπέμπονται στο δορυφόρο από σταθμό μετάδοσης προς δορυφόρο που ευρίσκεται σε ένα Κράτος-Μέλος, η πράξη παρουσίασης στο κοινό μέσω δορυφόρου θεωρείται ότι έχει τελεστεί στο εν λόγω Κράτος-Μέλος και τα δικαιώματα μπορούν να ασκηθούν κατά του προσώπου που θέτει σε λειτουργία το σταθμό μετάδοσης προς δορυφόρο, *ιι)* εάν δεν χρησιμοποιείται σταθμός μετάδοσης προς δορυφόρο που ευρίσκεται σε Κράτος-Μέλος, αλλά την πράξη παρουσίασης στο κοινό μέσω δορυφόρου την έχει αναθέσει ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός εγκατεστημένος σε Κράτος-Μέλος, η πράξη αυτή θεωρείται ότι έχει τελεστεί στο Κράτος-Μέλος στο οποίο ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός έχει την κύρια εγκατάστασή του στην Κοινότητα και τα δικαιώματα μπορούν να ασκηθούν κατά του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού. Ως παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου θεωρείται η πράξη της εισαγωγής, κάτω από τον έλεγχο και με ευθύνη του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, των σημάτων που περιέχουν προγράμματα τα οποία προορίζονται για λήψη από το κοινό σε μια αδιάκοπη αλυσίδα μετάδοσης προς το δορυφόρο και από εκεί προς το έδαφος. Η άδεια για την παρουσίαση έργου στο κοινό μέσω δορυφόρου αποκτάται μόνο με συμφωνία. **4.** Η καλωδιακή αναμετάδοση εκπομπών από άλλα Κράτη - Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα γίνεται όσον αφορά την πνευματική ιδιοκτησία σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο νόμο αυτόν και βάσει ατομικών ή συλλογικών συμβάσεων μεταξύ των δημιουργών και των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων. Όταν δεν έχει συναφθεί συμφωνία σχετικά με την έγκριση της καλωδιακής αναμετάδοσης μιας εκπομπής, οποιοδήποτε από τα ενδιαφερόμενα μέρη έχει τη δυνατότητα να ζητεί τη συνδρομή ενός ή περισσότερων μεσολαβητών που επιλέγει από πίνακα μεσολαβητών τον οποίο καταρτίζει ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας κάθε δύο χρόνια. Ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας μπορεί να ζητά τη γνώμη των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων για την κατάρτιση του πίνακα αυτού. Οι μεσολαβητές μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις προς τα μέρη. Θεωρείται ότι

όλα τα μέρη αποδέχονται την πρόταση αυτή, εάν κανένα από αυτά δεν προβάλλει αντιρρήσεις μέσα σε προθεσμία τριών (3) μηνών από την κοινοποίηση της πρότασης ως «καλωδιακή αναμετάδοση» θεωρείται η χωρίς αλλοιώσεις και περικοπές ταυτόχρονη αναμετάδοση, μέσω συστημάτων καλωδίων ή μικροκυμάτων και με σκοπό τη λήψη τους από το κοινό, αρχικής ενσύρματης ή ασύρματης, έστω και δορυφορικής μετάδοσης, από Κράτος-Μέλος, τηλεοπτικών ή ραδιοφωνικών προγραμμάτων που προορίζονται για λήψη από το κοινό.»

Άρθρο: 38
Ημ/νία: 04.03.1993
Ημ/νία Ισχύος: 04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού: ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΩΝ
Τίτλος Άρθρου: Δικαιώματα φωτογράφων
Λήμματα: Πνευματική ιδιοκτησία ,Φωτογράφοι

Κείμενο Άρθρου

1. Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος ή η σύμβαση και η άδεια εκμετάλλευσης, που αφορούν δημοσίευση φωτογραφίας σε εφημερίδα ή περιοδικό ή άλλο μέσο μαζικής ενημέρωσης, καλύπτει, εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, τη δημοσίευση της φωτογραφίας στη συγκεκριμένη εφημερίδα ή το συγκεκριμένο περιοδικό ή το συγκεκριμένο μέσο μαζικής ενημέρωσης, στο οποίο αναφερόταν η μεταβίβαση ή η σύμβαση και η άδεια εκμετάλλευσης, καθώς και τη διατήρησή της στο αρχείο τους. Για κάθε δημοσίευση μετά την πρώτη, οφείλεται το μισό της τρέχουσας αμοιβής. Η δημοσίευση φωτογραφίας από αρχείο εφημερίδας ή περιοδικού ή άλλου μέσου μαζικής ενημέρωσης, που έχει μεταβιβασθεί δεν επιτρέπεται χωρίς την αναφορά του τίτλου της εφημερίδας ή του περιοδικού ή του ονόματος του μέσου μαζικής ενημέρωσης, στο αρχείο των οποίων έχει περιέλθει αρχικά με νόμιμο τρόπο η φωτογραφία. **2.** Εφόσον για τη δημοσίευση της φωτογραφίας παραχωρείται το πρωτότυπο της φωτογραφικής αποτύπωσης, η παραχώρηση αυτή, αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, αφορά μόνο τη χρήση του πρωτοτύπου που πρέπει να επιστρέφεται στο φωτογράφο μετά την πραγματοποίηση της χρήσης για την πρώτη δημοσίευση. **3.** Ο φωτογράφος διατηρεί το δικαίωμα αναζήτησης και επιστροφής των φωτογραφιών του, που δεν έχουν δημοσιευθεί, σε οποιοδήποτε χρονικό διάστημα μετά την παρέλευση τριμήνου από τη σύμβαση ή την άδεια εκμετάλλευσης προς τη συγκεκριμένη εφημερίδα ή το συγκεκριμένο περιοδικό ή άλλο μέσο μαζικής ενημέρωσης. **4.** Σε κάθε δημοσίευση φωτογραφίας, πρέπει να αναφέρεται το όνομα του φωτογράφου. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση μεταβίβασης αρχείου εφημερίδας ή περιοδικού ή άλλου μέσου μαζικής ενημέρωσης. **5.** Ο ιδιοκτήτης εφημερίδας ή περιοδικού δεν μπορεί να εκδίδει βιβλία ή λευκώματα και να πραγματοποιεί εκθέσεις χρησιμοποιώντας ως υλικό φωτογραφίες του μισθωτή φωτογράφου χωρίς την άδειά του. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση δανεισμού.

Άρθρο:	40
Ημ/νία:	15.03.2000
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΕΡΓΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ
Τίτλος Άρθρου:	Έργα μισθωτών
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Ηλεκτρονικοί υπολογιστές ,Μισθωτοί
Σχόλια:	Τα εντός " " στον τίτλο του κεφαλαίου προστέθηκαν με την παρ. 4 άρθρου 7 Ν. 2819/2000 (ΦΕΚ Α' 84).

Κείμενο Άρθρου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ "ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΗ ΒΑΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ" Το περιουσιακό δικαίωμα σε πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή, που δημιουργήθηκε από μισθωτό σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας ή σύμφωνα με τις οδηγίες του εργοδότη του, μεταβιβάζεται αυτοδικαίως στον εργοδότη, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία.

Άρθρο:	48
Ημ/νία:	10.10.2002
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
Τίτλος Άρθρου:	Άδεια από ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Συγγενικά δικαιώματα ,Άδεια από ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς
Σχόλια:	Η παρ. 1 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 81 παρ. 5 του ν. 3057/2002.

Κείμενο Άρθρου

"**1.** Οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν: **α)** την αναμετάδοση των εκπομπών τους με οποιονδήποτε τρόπο, όπως ηλεκτρομαγνητικά κύματα, δορυφόροι, καλώδια, **β)** την παρουσίαση στο κοινό των εκπομπών τους σε χώρους όπου η είσοδος επιτρέπεται με εισιτήριο, **γ)** την εγγραφή των εκπομπών τους σε υλικούς φορείς ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, είτε οι εκπομπές αυτές μεταδίδονται ενσυρμάτως είτε ασυρμάτως, συμπεριλαμβανομένης της καλωδιακής ή δορυφορικής μετάδοσης, **δ)** την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, όσον αφορά την υλική ενσωμάτωση των εκπομπών τους που μεταδίδονται ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, συμπεριλαμβανομένης της καλωδιακής ή δορυφορικής μετάδοσης **ε)** τη διανομή στο κοινό των υλικών φορέων με την εγγραφή των εκπομπών τους, μέσω πώλησης ή με άλλους τρόπους. Το δικαίωμα διανομής δεν αναλώνεται εντός της Κοινότητας, όσον αφορά τους υλικούς φορείς με την εγγραφή των εκπομπών, εκτός από την περίπτωση της πρώτης πώλησης εντός της Κοινότητας που πραγματοποιείται από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του, **στ)** την

εκμίσθωση και το δημόσιο δανεισμό του υλικού φορέα με την εγγραφή των εκπομπών τους. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής του ως άνω υλικού φορέα, **ζ)** τη διάθεση στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση στην υλική ενσωμάτωση των εκπομπών τους, όπου και όταν ο ίδιος επιλέγει. Το δικαίωμα αυτό δεν αναλώνεται με οποιαδήποτε πράξη διάθεσης στο κοινό με την έννοια της παρούσας ρύθμισης. (άρθρα 2, 3 παρ. 2 και 3, 4 Οδηγίας 2001/29)." 2. Οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί δεν έχουν το δικαίωμα που προβλέπεται στο εδάφιο γ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, όταν αναμεταδίδουν απλώς μέσω καλωδίου εκπομπές ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών.

Άρθρο:	49
Ημ/νία:	10.10.2002
Ημ/νία Ισχύος:	04.03.1993
Περιγραφή όρου θησαυρού:	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ
Τίτλος Άρθρου:	Δικαίωμα εύλογης αμοιβής
Λήμματα:	Πνευματική ιδιοκτησία ,Συγγενικά δικαιώματα ,Αμοιβή
Σχόλια:	Οι λέξεις της παρ. 1 μέσε σε []διαγράφηκαν και η παρ. 5 προστέθηκε με το άρθρο 81 παρ. 6 του ν. 3057/2002.

Κείμενο Άρθρου

1. Όταν υλικός φορέας ήχου [ή εικόνας ή ήχου και εικόνας] που έχει νόμιμα εγγραφεί χρησιμοποιείται για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση με οποιονδήποτε τρόπο, όπως ηλεκτρομαγνητικά κύματα, δορυφόροι, καλώδια, ή για παρουσίαση στο κοινό, ο χρήστης οφείλει εύλογη και ενιαία αμοιβή στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, των οποίων η ερμηνεία ή η εκτέλεση έχει εγγραφεί στον υλικό φορέα, και στους παραγωγούς των υλικών αυτών φορέων. Η αμοιβή αυτή καταβάλλεται υποχρεωτικά σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης των σχετικών δικαιωμάτων. Οι οργανισμοί αυτοί υποχρεούνται να διαπραγματεύονται, να συμφωνούν τις αμοιβές, να προβάλλουν τις σχετικές αξιώσεις για την καταβολή και να εισπράττουν τις σχετικές αμοιβές από τους χρήστες. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ των χρηστών και των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, το ύψος της εύλογης αμοιβής και οι όροι της πληρωμής καθορίζονται από το μονομελές πρωτοδικείο κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Οριστικά περί της αμοιβής αποφαινεται το αρμόδιο δικαστήριο. **2.** Το δικαίωμα εύλογης αμοιβής των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών που προβλέπεται από την πρώτη παράγραφο του παρόντος άρθρου είναι ανεκχώρητο, με την επιφύλαξη της υποχρεωτικής ανάθεσης της εισπραξης και διαχείρισης στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που λειτουργούν σύμφωνα με τα άρθρα 54 έως 58 του παρόντος νόμου. **3.** Οι εισπραττόμενες αμοιβές κατανέμονται εξ ημισείας μεταξύ ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και παραγωγών των υλικών φορέων. Η κατανομή των

εισπραττομένων αμοιβών μεταξύ των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και μεταξύ των παραγωγών γίνεται κατά τις μεταξύ τους συμφωνίες που περιέχονται στον κανονισμό του κάθε οργανισμού συλλογικής διαχείρισης. **4.** Οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες έχουν δικαίωμα εύλογης αμοιβής για τη ραδιοτηλεοπτική αναμετάδοση της ερμηνείας ή εκτέλεσής τους που μεταδίδεται ραδιοτηλεοπτικά. Το δικαίωμα εύλογης αμοιβής που προβλέπεται από την παρούσα παράγραφο είναι ανεκχώρητο και είναι δυνατή μόνο η ανάθεση της είσπραξης και διαχείρισης στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 54 έως 58 του παρόντος νόμου. **5.** Όταν υλικός φορέας εικόνας ή ήχου και εικόνας που έχει νόμιμα εγγραφεί χρησιμοποιείται για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση με οποιονδήποτε τρόπο, όπως ηλεκτρομαγνητικά κύματα, δορυφόροι, καλώδια ή για παρουσίαση στο κοινό, ο χρήστης οφείλει εύλογη αμοιβή στους ερμηνευτές ή εκτελεστές των οποίων η ερμηνεία έχει εγγραφεί στους υλικούς αυτούς φορείς. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται η παράγραφος 1 εδάφια β', γ', δ' και ε', καθώς και οι παράγραφοι 2 και 4 του παρόντος άρθρου.